

KANCELÁRIA ÚSTREDNÉHO RIADITEĽA ŠVPS SR INFORMUJE

UPOZORNENIE NA NEBEZPEČNÝ VÝROBOK

V médiách zaznela informácia o nebezpečných výrobkoch, jogurtoch značky Zott. Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky upozornila spotrebiteľov na nebezpečný výrobok jogurt značky Zott s dátumami minimálnej trvanlivosti 20.10.2009 a 23.10.2009. Dôvodom upozornenia je nález malých kovových čiastočiek, ktoré sa zistili v týchto výrobkoch:

- Zott Sanee 150 g - ovocný druh Jahoda - DMT 20.10.09
- Zott Sanee 135 g - ovocný druh Jahoda - DMT 23.10.09

ÚRADNÁ KONTROLA POTRAVIN VYKONANÁ ORGÁNMI ŠVPS SR PODĽA ZÁKONA NR SR Č. 152/1995 Z. Z. O POTRAVINÁCH V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV ZA 1. POLROK 2009

V období od 1.1.2009 do 30.6.2009 vykonali inšpektori orgánov Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky celkom 20 753 úradných kontrol. V porovnaní s rovnakým obdobím za predchádzajúci kalendárny rok, kedy sa vykonalo 14659 úradných kontrol, je to nárast o 6 094 kontrol.

Z celkového počtu kontrolovaných objektov 11 727 boli nedostatky zistené v 3441 prevádzkarniach, čo predstavuje porušenosť 29 % (v 1. polroku 2008 - 24,3 %). Úradné kontroly sa vykonávali v rámci celého potravinového reťazca od primárnych producentov až po výrobcov predávajúcich hlavne v maloobchode. Najviac úradných kontrol bolo vykonaných v stredných maloobchodných predajniach (29 %), potom počtom vykonaných kontrol nasledujú maloobchodné malé predajne (27 %), výrobcovia a baliarne (18 %) a siete hypermarketov a supermarketov (16 %).

V rámci vykonaných úradných kontrol za 1. polrok 2009 boli v 4162 prípadoch z celkového počtu 20 753 vykonaných kontrol zistené nedostatky, čo predstavuje 20 % porušenosť. Z tohto počtu kontrol s nedostatkami (4 162) boli v 605 prípadoch uložené blokove

pokuty inšpektormi na mieste. Celkove bolo za 1. polrok uložených 1048 blokových pokút v hodnote 16 762 EUR.

Ostatné nedostatky, ktoré boli zistené počas výkonu úradných kontrol sa riešili v správnom konaní uložením opatrení a sankcií v zmysle zákona č. 152/95 Z.z. o potravinách v znení neskorších predpisov.

V PREŠOVE ROKOVANIE SO ZÁSTUPCAMI POĽSKEJ REPUBLIKY

30.9.2009 sa v Lesnici konala porada riaditeľov Prešovského kraja, na ktorú boli prizvaní aj riaditelia vojvodských veterinárnych inšpektorátov v Krosne a Krakove aj za účasti zástupcov vedenia ŠVPS SR. Okrem aktuálnej problematiky zdravia zvierat, hygieny, potravín, cudzorodých látok a farmácie bola preberaná aj aktuálna problematika vo veterinárnej oblasti v prihraničných okresoch Poľska a SR. Ústredný riaditeľ ŠVPS SR MVDr. Ján Pliešovský CSC. stručne zhodnotil situáciu na úseku veterinárnej situácie na Slovensku, venoval sa najmä problematike vírusovej haemorrhagickej septikémii rýb. Kolegovia z Poľskej republiky venovali MVDr. Jánovi Pliešovskému a MVDr. Pavlovi Rajzákovi pamätne medaily z príležitosti 90. výročia založenia veterinárnej služby v Poľskej republike. Na záver bolo prezentované filmové spracovanie vývoja veterinárstva v Poľsku a história vzájomnej spolupráce poľských a slovenských veterinárnych orgánov od roku 1920.

ROKOVANIE VEDEDIA ŠVPS SR S MINISTROM PÔDOHOSPODÁRSTVA ING. VLADIMÍROM CHOANOM

Dňa 8.10.2009 sa na pôde ŠVPS SR uskutočnilo rokovanie vedenia ŠVPS SR s novým ministrom pôdohospodárstva Ing. Vladimírom Chovanom. Ústredný riaditeľ privítal pána ministra a predstavil členov vedenia ŠVPS SR, zároveň ministromi prezentoval štruktúru veterinárnych organizácií a v krátkosti predstavil rozpočet organizácie. Minister prezentoval pri-

ority ministerstva na najbližšie obdobie, aktuálne problémy v pôdohospodárstve a výhľad rozpočtu na rok 2010. Ministerstvo pôdohospodárstva bude naďalej pokračovať v projektoch rozbehnutých predchádzajúcim vedením rezortu, minister zdôraznil aj potrebu pokračovania v úsporných opatreniach najmä v rozpočte na rok 2010. Prerokované boli všetky aktuálne témy na úseku kontroly bezpečnosti potravín a na úseku zdravia zvierat, minister si zároveň vyhradil samostatné stretnutie, na ktorom sa mieni oboznámiť a prerokovať problematiku systému VIS. Toto stretnutie bolo veľkým prínosom, nakoľko boli prerokované všetky aktuálne problémy, s ktorými sa pasujú naši pracovníci priamo v teréne a súčasne boli prerokované aj možnosti ich riešenia a spolupráce s MP SR.

TRILATERÁLNE ROKOVANIE OHĽADOM SITUÁCIE KMO

V nadväznosti na rokovanie, ktoré sa konalo 12. a 13. marca 2009 v Bratislave, je v príprave rokovanie 12. a 13.11. v Budapešti. Na rokovaní sa zúčastnia zástupcovia Európskej komisie, Slovenskej republiky a Maďarskej republiky. Na rokovaní sa prerokuje aktuálna situácia KMO v oboch štátoch a možnosti spolupráce pri riešení tohto závažného ochorenia.

AKTUÁLNA SITUÁCIA H1N1 V EÚ

Spojené Kráľovstvo - 16. septembra 2009 bol potvrdený výskyt pandemickej chrípky A/H1N1 na farme ošipných s počtom 5000 kusov zvierat v obci Greenhill, v regióne Tyrone v Severnom Írsku. U zvierat bola pozorovaná až 90 % morbidita a 0,1 % mortalita (5 kusov ošipných). Zatiaľ nebol preukázaný prenos vírusu na človeka v súvislosti s týmto ohniskom.

Írsko - 29. septembra 2009 bol potvrdený výskyt pandemickej chrípky A/H1N1 na farme chovných ošipných s počtom 3050 zvierat v obci Kilworth, ktorá sa nachádza v regióne Cork. Pred potvrdením tohto ohniska bol

Počet zvierat vyšetrených na besnotu k tretiemu štvrtroku 2009

Kraje	Počet vyšetovaných zvierat																								
	Domáce zvieratá									Divožijúce zvieratá															
Druh zvieratá	psy	mačky	hovädzí dobytok	kone	ovce	kozy	ošipné	tuľavé psy	ostatné	nešpecifikované	lišky	psíky medvedíkovité	medvedíky čístočné	vici	jazvece	kuny	ostatné lasicovité	iné mäsožravce	diviaky	smrky	jelene	iná vysoká zver	ostatné	netopiere	nešpecifikované
Bratislavský kraj	11	18							3		171					2	1			3			2		
Trnavský kraj	25	18	1						4		284					2				1			4	1	1
Trenčiansky kraj	7	5								1	273							1		1			7		1
Nitriansky kraj	26	12	1						2		335					1			1	2			5		
Zilinský kraj	12	14							2	1	344					3							1		1
Banskobystrický kraj	55	23							3		665				1		2			1			3	1	
Prešovský kraj	28	10	3						1		596				2	1		1	3	2			1		
Košický kraj	39	17	1								447					2				2			7		
Spolu	203	119	6						15	2	3135				3	11	3	2	4	12			30	2	3

izolovaný vírus u jedného pracovníka na farme 22. septembra 2009.

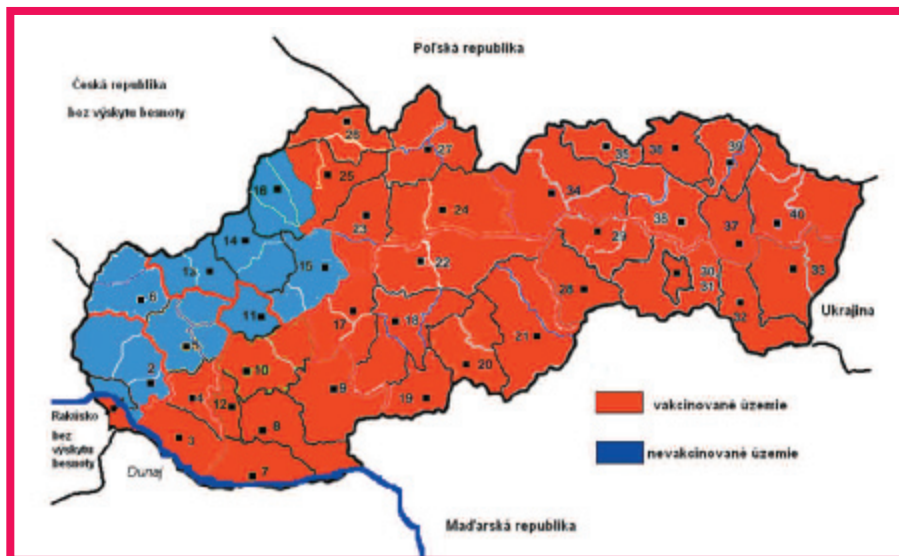
V súvislosti s aktuálnou situáciou vo výskyte pandemickej chrípky, ako aj s blížiacou sa sezónou chrípky bolo zvolané rokovanie pandemickej komisie vlády SR. Na rokovaní dňa 14.10.2009, na ktorom sa preberali možnosti nákupu vakcín a vakcinácie určitých kategórií obyvateľstva a pracovníkov vybraných profesií sa zúčastnil ústredný riaditeľ MVDr. Ján Pliešovský, CSc.

ORÁLNA VAKCINÁCIA LÍŠOK PROTI BESNOTE – JESENNÁ KAMPAŇ 2009

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky týmto organizuje dvadsiatu sezónnu kampaň orálnej vakcinácie voľne žijúcich líšok proti besnote spôsobom, ktorý zodpovedá kritériám WHO.

Program stanovuje cieľ znížiť výskyt besnoty na väčšine územia štátu, a tým minimalizovať výdavky štátneho rozpočtu, ktoré sú vynakladané na prevenciu a tlmenie besnoty v rezorte pôdohospodárstva a zdravotníctva. Jesenná kampaň 2009 orálnej vakcinácie proti besnote bude spolufinancovaná Európskou úniou na základe Rozhodnutia Komisie č. 2008/897/ES do výšky 50 % nákladov na laboratórne testy a nákup a distribúciu očkovacej látky.

Termín orálnej vakcinácie – 5. októbra 2009 až 12. novembra 2009 (posun je možný podľa vývoja počasia)

Nakoľko Česká republika a Rakúsko sú vyhlásené za krajiny bez výskytu besnoty vakcinačné územie Slovenskej republiky sa zmenší o územia Regionálnych a veterinárnych potravinových správ: Senec, Trnava, Senica, Trenčín, Prievidza, Nové Mesto nad Váhom, Topoľčany, Púchov. Na území RVPS Bratislava sa bude vakcinovať iba časť Bratislava V (viď mapka).

ÚPRAVA DOBY PREVÁDZKY NA HRANIČNÝCH INŠPEKČNÝCH STANICIACH

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky v súvislosti s personálnymi zmenami na HIS Bratislava – letisko a za účelom zefektívnenia činnosti na všetkých HIS v Slovenskej republike upravuje pracovný režim hraničných inšpekčných staníc s účinnosťou od 1.10.2009 nasledovne:

1. HIS Bratislava – letisko – **každý pracovný deň od 7.00 hod. do 19.00 hod. (t.j. 12 hod. za deň);**
2. HIS Vyšné Nemecké – **každý kalendárny**

deň, vrátane sviatkov od 8.00 hod. do 6.00 hod. (t.j. 22 hodín za deň);

3. HIS Čierna nad Tisou – **každý kalendárny deň, vrátane sviatkov od 8.00 hod. do 18.00 hod. (t.j. 10 hodín za deň).**

MVDr. Milan Matuš

2. MEDZINÁRODNÝ ODBORNÝ KONGRES

Zoonózy – spoločná ochrana zdravia ľudí a zdravia zvierat, Bratislava 27.–29.10.2009

V aule ŠVPS SR v Bratislave sa v dňoch 27.-29.10.2009 uskutočnil 2.medzinárodný odborný kongres „Zoonózy – spoločná ochrana zdravia ľudí a zdravia zvierat“. Konferencia bola spoločným projektom FAO a MP SR v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva SR, Štátnou veterinárnou a potravinovou správou SR, Slovenskou zdravotníckou univerzitou, Fakultou verejného zdravotníctva a Slovenskou mikrobiologickou spoločnosťou. Na konferencii sa diskutovalo o problémoch vzniku šírenia zoonóz od ustajnenia a chovu zvierat, cez krmivá, spracovanie surovín, výroby potravín, ochorenia ľudí, laboratórnu diagnostiku, vrátane

problematiky rezistencie baktérií na antibiotiká. Odbornými témami kongresu boli:

- bezpečnosť potravín,
- salmonelózy a ochorenia vyvolávané *Escherichia coli* O157:H7 a ďalšími toxogénnymi kmeňmi,
- iné zoonózy prenášané alimentárnou cestou, vrátane priónových ochorení,
- zoonózy prenášané vektormi a zoonózy s prírodnou ohniskovosťou,
- témy súvisiace s pandémiou novej chrípky a ostatné témy dotýkajúce sa problémov verejného zdravia.

Ing. Zuzana Bírošová, CSc., MP SR

Ing. Vladimír CHOVAN

Minister pôdohospodárstva Slovenskej republiky

Meno a priezvisko: Ing. Vladimír Chovan

Dátum narodenia: 26. septembra 1963

Národnosť: slovenská

Rodinný stav: ženatý, 2 deti

Vzdelanie: 1985 – SPU Nitra, fakulta

Mechanizácie poľnohospodárstva/ Ing.

Priebeh zamestnaní:

od roku 1985 – Podnik racionalizácie riadenia poľnohospodárstva a výživy, závod Trnava – výskumný pracovník;

od roku 1989 – JRD 9. mája v Dolnom Dubovom – vedúci výpočtového strediska;

od roku 1990 – predseda JRD 9. mája v Dolnom Dubovom;

od roku 1992 – predseda RD Horné Dubové – Naháč;

od roku 1995 – riaditeľ Štátneho majetku v Plaveckom Podhradí;

od roku 1996 – generálny riaditeľ Agro-partner, s. r. o. v Plaveckom Podhradí;

od roku 2009 – predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory;

od roku 2009 – minister pôdohospodárstva SR.

Členstvo v poľnohospodárskych organizáciách:

od roku 2003 – podpredseda predsedníctva SZPM (Slovenský zväz prvovýrobcov mlieka);

od roku 2006 – predseda predsedníctva SZPM;

od roku 2006 – predseda predstavenstva SHA (Slovenská holsteinská asociácia);

od roku 2007 – člen ústredného orgánu BOARD, koordinátor pre EÚ – 12 EDF (European Dairy Farmers).

prevzaté: www.mpsr.sk

SVETOVÝ DEŇ POTRAVIN

Organizácia Spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) si každoročne pripomína Svetový deň potravín, ktorý je vyhlásený na 16. október. Od roku 1981 sa v rámci Svetového dňa potravín každý rok zvolí iná téma, aby sa poukázalo na oblasti, ktoré je potrebné riešiť. Generálny riaditeľ FAO vyzýva všetky členské krajiny, aby sa zapojili do aktivity, a tak upozornili na kritickú situáciu v náraste počtu hladujúcich a podvyživených vo svete. Svetový deň potravín je v roku 2009 zameraný na tému „Dosahovanie potravinovej bezpečnosti v čase krízy“.

Táto téma má tiež za cieľ pripomenúť nám, že počas poklesu svetového hospodárstva sú malí farmári a vidiecke oblasti, kde žije viac ako 70 percent hladujúcej svetovej populácie, významne ovplyvnení cenami potravín a palív z rokov 2007–2008 a následnou finančnou krízou. Pri predpokladanom náraste hladujúcich

ľudí o 105 miliónov v roku 2009, je v súčasnosti 1,02 miliardy podvyživených ľudí vo sve-

te, čo znamená, že takmer šestina populácie trpí hladom.

Vystúpenie ministra pôdohospodárstva SR pri príležitosti národných osláv Svetového dňa potravín

Agroinštitút Nitra, 16. október 2009

Vážené dámy, vážení páni, ctení hostia,

je pre mňa poctou privítať Vás v zastúpení Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky na tohtoročných, v poradí už štrnástych oslavách Svetového dňa potravín na Slovensku, ktoré sú zároveň pripomenutím 64. výročia založenia Organizácie Spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo – FAO. Je mi potešením privítať zástupcu Regionálneho úradu FAO pre Európu a strednú Áziu, pána Michala Demeša, ktorý prijal pozvanie Slovenskej republiky.

Svetový deň potravín má za cieľ upozorniť spoločnosť na problém odstraňovania chudoby, hladu a podvýživy, a to hlavne v rozvojových

krajinách. Situácia v svetovej potravinovej bezpečnosti je kritická. Už viac ako miliarda ľudí vo svete je podvyživených, pričom väčšina z nich žije vo vidieckych oblastiach a ich hlavným zdrojom obživy je poľnohospodárstvo. Musíme konštatovať, že obavy z nedostatku potravín začínajú trápiť aj priemyselne vyspelé a bohaté štáty. Stravovacie zvyklosti spotrebiteľov sa menia, rast cien plodín určených na výživu ľudí a krmivo pre hospodárske zvieratá ovplyvňuje ceny mäsa, mlieka a vajec. Je potrebné brať do úvahy aj varovania, že svetový dopyt po potravinách sa do roku 2050 zdvojnásobí, svetová produkcia sa bude musieť zvýšiť, čo tiež vyvolá tlak na prírodné zdroje. V tejto situácii rastie význam trva-

lo udržateľného rozvoja poľnohospodárstva, vidieka, lesníctva, rybárstva a prírodných zdrojov, ktoré sú základným predpokladom pre vhodné a dostatočné potravinové zdroje.

Slovo kríza – v poslednom období často skloňované na národnej i medzinárodnej úrovni – a potravinová bezpečnosť sa stali motívom Svetového dňa potravín v roku 2009. Svet čelí vážnej potravinovej kríze, ktorú ovplyvňujú viaceré faktory, a to najmä pokles svetového hospodárstva, výkyvy cien potravín a palív a následná finančná kríza. Kríza má najväčší vplyv na domácnosti s nízkymi príjmami tak v Európskej únii, ako aj v rozvojovom svete, kde hlavnou príčinou potravinovej neistoty je závislosť na dovoze potravín. Na riešenie otázky potravinovej bezpečnosti sú však potrebné strednodobšie a dlhodobšie reakcie. To si bude vyžadovať opätovné zameranie na rozvoj poľnohospodárstva, technológií, inovácií a poľnohospodársky výskum, pričom bude potrebné stimulovať poľnohospodársku výrobu v regiónoch, ktoré sú schopné produkovať potraviny.

Potravinovej bezpečnosti sa na globálnej úrovni venuje veľká pozornosť. V júni 2008 sa v Ríme konala Konferencia na vysokej úrovni o svetovej potravinovej bezpečnosti a výzvach z klimatických zmien a bioenergie. Za účasti 181 krajín sveta bola prijatá Deklarácia o svetovej potravinovej bezpečnosti, ku ktorej sa pripojila aj Slovenská republika. Opätovne bol potvrdený záväzok Svetového potravinového samitu z roku 1996 znížiť o polovicu počet podvyživených ľudí do roku 2015, ako aj plniť Miléniové rozvojové ciele. Vysoko si ceníme a podporujeme angažovanosť FAO pri hľadaní riešenia odstraňovania hladu aj v roku 2009, a to najmä prípravou Fóra expertov na vysokej úrovni na tému Ako nakŕmiť svet v roku 2050

Ing. Vincent Bíroš prevzal pri príležitosti Svetového dňa potravín 2009 bronzovú medailu FAO, na snímke spolu s ministrom pôdohospodárstva Ing. Vladimírom Chovanom a Ing. Jarmilou Dúbravskou

a Svetového summitu o svetovej potravinovej bezpečnosti, na ktorých mala a bude mať Slovenská republika svojich zástupcov.

Splnenie cieľa dosiahnutia svetovej potravinovej bezpečnosti je zložitá úloha. A je povinnosťou nás politikov ako tvorcov politik a stratégie umožniť obyvateľom prístup k potravinám v dostatočnom množstve a primeranej kvalite a zároveň zabezpečiť spravodlivú životnú úro-

veň poľnohospodárov. Vyžaduje si to akcie národných vlád, spoluprácu medzinárodných organizácií, finančných inštitúcií, vládnych a mimovládnych organizácií, zapojenie predstaviteľov vedecko-výskumnej základne, ako aj praxe pri vytváraní modelov ochrany prírodných zdrojov, tvorbe predpovedí a systému skôr varovania nadväzne na klimatickú zmenu vo svete. Tohoročné národné podujatie považujem tiež za významný príspevok vyjadrujúci záujem Slovenskej republiky o riešenie potravinovej bezpečnosti a zapájania sa do medzinárodnej iniciatívy.

Ďakujem za pozornosť.

60. VÝROČIE UNIVERZITY VETERINÁRSKEHO LEKÁRSTVA V KOŠICIACH

1949-2009

Príhovor prednesený na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady Univerzity veterinárskeho lekárstva v Košiciach dňa 23.9.2009 pri oslavách 60. výročia jej založenia

Magnificencie, Spektability, Honorability,
Vážený páni poslanci,
Vážený pán štátny tajomník,
Vážený pán primátor,
Vážená pani starostka,
Vážené slávnostné zhromaždenie,
Dámy a páni, ctení hostia,
Milí študenti!

Vzdelávanie veterinárnych lekárov na Slovensku má svoju šesťdesiatročnú históriu, ktorú si dnes na tomto slávnostnom zhromaždení chceme pripomenúť, ale jeho korene sú oveľa hlbšie v minulosti.

O dva roky, v máji 2011, sa vo francúzskom Lyone zídu predstavitelia veterinárskych škôl, aby si na Svetovom kongrese veterinárskeho vzdelávania pripomenuli 250 rokov od založenia prvej zverolekárskej školy na svete. Stalo sa to v roku

1761, keď vtedy 49 ročný veliteľ jazdeckej akadémie a milovník koní Claude Bourgelat, pôvodným povolaním právnik, získal od kráľovskej rady povolenie na založenie prvej veterinárskej školy v tomto meste. Táto lyonská škola bola prvá, krátko na to ju však nasledovali ďalšie, dnes už historicky najstaršie európske veterinárske školy, a to o tri roky neskôr v roku 1764 bola založená Veterinárska škola v Alforte pri Paríži, v roku 1767 vo Viedni, v roku 1778 v Hanoveri a v roku 1787 v Budapešti.

Je prirodzené, že v období Rakúsko-Uhorska väčšina záujemcov zo Slovenska študovala veterinársku medicínu v Budapešti alebo vo Viedni. Boli to aj Slováci, predovšetkým profesor Hutýra, profesor Marek a profesor Kotlán, ktorí výsledkami svojej organizátorskej, vedecko-výskumnej i pedagogickej práce prispeli k medzinárodnému

uznaniu a sláve vtedajšej budapeštianskej zverolekárskej univerzity. Priaznivejšie podmienky pre štúdium veterinárskej medicíny aj pre slovenských študentov sa vytvorili v roku 1918, keď bola založená Vysoká škola veterinárska v Brne ako prvá novovzniknutá vysoká škola v Československej republike.

Prvé snahy o založenie vysokej školy veterinárskej na Slovensku sa objavili po 17. novembri roku 1939, kedy ríšsky protektor Čiech a Moravy vydal príkaz na zatvorenie českých vysokých škôl, a to pôvodne na tri roky. Zatvorenie však trvalo až do skončenia 2. svetovej vojny a slovenskí veterinárni lekári na vysokej škole v Brne museli riešiť otázku, kde dokončiť začaté štúdium. Nehovoriac o ďalších záujemcoch o toto štúdium zo Slovenska.

I napriek veľkému úsiliu a snahe vtedajšieho

predsedu Zverolekárskej komory MVDr. Pavla Opluštila a prednostu veterinárskej služby MVDr. Milana Kukliša o vytvorenie veterinárskej školy na Slovensku tento návrh nebol schválený s tým, že pre štát je výhodnejšie, ak záujemcovia budú študovať za štátne štipendiá v zahraničí.

Po intervencii MVDr. Pavla Opluštila vybavilo ministerstvo zahraničia pre študentov brnianskej Vysokej školy veterinárskej možnosť pokračovať v štúdiu alebo pre nových adeptov začať štúdium vo Viedni, Záhrebe alebo v Budapešti.

Navyše od roku 1940 ministerstvo hospodárstva začalo každoročne vypisovať veterinárske štipendiá. Každý uchádzač sa písomne zaviazal, že po získaní diplomu nastúpi na dobu 6 rokov do služieb ministerstva hospodárstva. Prevažná väčšina záujemcov išla na Vysokú školu zverolekársku do Viedne, menšia časť na Veterinársku fakultu Univerzity v Záhrebe a na Veterinársku univerzitu do Budapešti. Voľba bola dobrovoľná a závisela od jazykových schopností uchádzača.

Vo Viedni svoje zverolekárske štúdiá začali aj viacerí naši učitelia – budúci zakladatelia Vysokej školy veterinárskej v Košiciach, zastúpení prof. Arendarčíkom, prof. Bartíkom, doc. Fraňom, prof. Hrudkom, prof. Friedom, prof. Gdovinom, MVDr. Nikolom, prof. Šuttom, prof. Vodrážkom a doc. Izákom.

Boli to zároveň naši učitelia reprezentujúci, nazvime ju, viedenskú veterinársku školu, ktorí pokračovali v jej najlepších tradíciách na novozaloženej Vysokej škole veterinárskej v Košiciach.

Otázka potreby založenia vysokej školy veterinárskej na Slovensku opäť verejne zaznela vo februári roku 1949 na schôdzi slovenských veterinárnych lekárov v Bratislave z úst MVDr. Samuela Adamaťa, vtedajšieho prednostu veterinárskeho odboru Povereníctva poľnohospodárstva. Bolo to predovšetkým preto, že obdobie povojnového Slovenska v oblasti poľnohospodárskej výroby i veterinárskej medicíny nebolo jednoduché. Stav hospodárskych zvierat boli značne zdecimované výskytom mnohých nákaz, predovšetkým závažných zoonóz, akými bola tuberkulóza, brucelóza či soplavka, ďalšie iné nevynímajúc. Navyše, počty veterinárnych lekárov boli v tom čase na Slovensku neprimerané k úlohám, ktoré stali pred veterinárnou službou. V tom období sa však neriešila iba otázka založenia vysokej školy veterinárskej na Slovensku, aktuálnou bola i otázka, kde bude sídlo tejto vysokej školy, keďže navrhované boli Bratislava, Martin, Žilina i Košice, a taktiež podstatnou bola i otázka, kto bude tou osobnosťou, ktorá preberie na seba zodpovednosť založenia Vysokej školy veterinárskej na Slovensku.

I vďaka pochopeniu vtedajšieho povereníka

školsťva, vied a umení Ladislava Novomeského bol 19. júla 1949 ustanovený Prípravný výbor Vysokej školy zverolekárskej v Košiciach na čele s jej predsedom prof. MVDr. Jánom Hovorkom.

Úlohou prípravného výboru, ktorý mal spolu s predsedom 16 členov, bolo vypracovať návrhy na umiestnenie, vecné vybavenie a personálne obsadenie uvedenej vysokej školy so začatím výučby v školskom roku 1949/1950.

Všetci z nás si asi vieme predstaviť, aké ohromné úsilie musel vynaložiť prípravný výbor na čele so svojim predsedom od svojho poverenia 19. júla do 5. októbra 1949, kedy bol otvorený prvý akademický rok na novozaloženej Vysokej škole veterinárskej v Košiciach. Bolo to predovšetkým i vďaka osobnosti akademika Jána Hovorku, jeho organizačným schopnostiam, jeho húževnatosti a jeho zariadenosti prekonať všetky prekážky, ktoré boli so začiatkami zakladania školy spojené. Akademik Ján Hovorka sa tak stal nielen zakladateľom Vysokej školy veterinárskej v Košiciach, ale aj jej prvým rektorom a učiteľom na niekoľko desaťročí. Tu je namieste vyjadriť poďakovanie Vysokej škole veterinárskej v Brne za to, že podporila návrh na založenie samostatnej Vysokej školy veterinárskej v Košiciach už v marci v roku 1949, keď slovenská delegácia, v ktorej bol aj profesor Hovorka, náš budúci rektor, navštívila vysokú školu v Brne, aby získala obraz o jej zložení a vybavení.

Vtedajší rektor brnianskej školy prof. Klobouk zvolal mimoriadne zasadnutie profesorského zboru, na ktorom sa prítomní jednoducho uzniesli, že zriadenie druhej školy je prvoradým záujmom a z dôvodov značnej odlišnosti nákových pomerov a špeciálnych potrieb je nevyhnutné, aby škola bola na Slovensku, v Košiciach

a aby existovala ako samostatná inštitúcia. Učitelia brnianskej vysokej školy – MVDr. Jan Kolda a MVDr. Ondrej Mačička – boli taktiež členmi prípravného výboru pre založenie Vysokej školy veterinárskej v Košiciach. To však nebolo jediné, čím Vysoká škola veterinárska v Brne podporila novovzniknutú školu v Košiciach. Organizácia štúdia, študijné osnovy, štruktúra ústavov boli v počiatočných podstate tie isté ako na brnianskej škole. Študijné plány zostavovala komisia zložená z pedagógov oboch vysokých škôl. Dokiaľ sa nestabilizoval náš pedagogický zbor, prichádzali do Košíc učitelia z Brna. Predsedom prvej štátnej skúšobnej komisie v roku 1954 bol brniansky prof. MVDr. Karel Šobra.

Vysoká škola veterinárska v Košiciach tak v podstate nadviazala na tradíciu Vysokej školy veterinárskej v Brne, a to najmä preto, že prevažná väčšina jej učiteľov a jej zakladateľov študovala a pracovala na tejto škole, a preto mala k nej aj veľmi blízky vzťah.

Bola to, nazvime ju, brnianska škola zakladateľov Vysokej školy veterinárskej v Košiciach zastúpená predovšetkým prof. Čollákom, prof. Elečkom, prof. Gamčíkom, akademikom Hovorkom, doc. Koppelom, prof. Lazarom, prof. Popeskom, prof. Rosochom, prof. Slaninom, prof. Sokolom, prof. Škardom, prof. Špenškom, akademikom Vrtiakom, prof. Vrzgulom a ďalšími jej absolventmi. Pred zakladateľmi košickej veterinárskej školy stála neľahká úloha – postupne v priestoroch bývalého Komenského ústavu budovať priestorovo, materiálne-technicky i personálne ústavy a kliniky novozaloženej školy. Zároveň aj učili a vychovávali, nadväzovali spoluprácu s vtedajším akademickým prostredím a, samozrejme, neraz i so svojimi študentmi museli riešiť neľahkú situáciu povojnového Slovenska v oblasti veterinárskej medicíny a poľnohospodárskej výroby ako takej. Všetkým tým, ktorí stali pri zrode našej školy, patrí úcta a vďaka.

A nie iba im, ale všetkým tým, ktorí prišli po nich a ktorí svojou každodennou prácou, či už na poste rektora, dekana, prorektora, prodekanu, vedúceho katedry, vedúceho ústavu, prednostu kliniky, vedúceho účelového zariadenia alebo učiteľa a vedeckého pracovníka, ako aj radového zamestnanca prispeli k tak významnému postaveniu tejto školy v našej spoločnosti.

Bohužiaľ, mnohí z nich už nie sú medzi nami. Ostali však navždy v našich srdciach a spomienkach.

Vážené slávnostné zhromaždenie!

Aby bol výpočet tých, ktorí stáli na začiatku existencie našej univerzity a ktorým patrí naša vďaka, úplný, netreba zabudnúť na košickú pobočku Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, predchodkyňu dnešnej Lekárskej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ktorá na čele s jej vtedajším dekanom prof. MUDr. Jánom Kňazovickým i napriek svojej vtedy ešte len jednoročnej existencii od prvých dní školského roku 1949/1950 s novozaloženou Vysokou školou veterinárskou v Košiciach organizovala spoločnú výučbu humánnych i veterinárnych medikov. Úzke kontakty a dobrá spolupráca s touto univerzitou sa neoslabili ani po šiestich desaťročiach, ba dokonca sa rozšírili aj na ďalšie jej fakulty a oblasti.

Vážené slávnostné zhromaždenie!

Prečo toľko faktov? A prečo toľko mien?

Predovšetkým preto, aby sme si uvedomili, za akých neľahkých podmienok vznikala naša univerzita. Aby sme si pripomenuli generácie tých vzácnych osobností, ktoré stáli pri jej zrode i pri jej ďalšom rozvoji.

Zrejme vtedy, pred 60-timi rokmi, pri zakladaní Vysokej školy veterinárskej v Košiciach, neprisúdili sudičky tejto škole len krásny areál, ale aj krásnych a pracovitých ľudí, ktorí ako čerství absolventi iných veterinárskych škôl Európy a neskôr i jej vlastní absolventi zakladali a budovali túto školu s nadšením sebe vlastným. Ak by tomu tak nebolo, nemohla by vtedajšia Vysoká škola veterinárska v Košiciach otvoriť bránu poznania tým, ktorí cez ňu ako prví uchádzajú o veterinárske vzdelanie v školskom roku 1949/1950 prešli a zároveň cez ňu, svoju alma mater, ako jej prví absolventi v roku 1954 aj opustili.

Na znak uznania a vďaky generáciám veterinárnych lekárov, ktorí opustili bránu tejto školy počas jej 60-ročnej histórie sme na reverz pamätnej medaily vydané pri tejto príležitosti navrhli vstupnú, dnes už historickú bránu do areálu vtedajšej Vysokej školy veterinárskej v Košiciach s krédom – Poznanie brána múdrosti. Krédom, ktoré ma pripomínať poslanie tejto univerzity.

Zároveň som na dnešné slávnostné zhromaždenie pozval aj všetkých jej žijúcich prvých absolventov. Sú medzi nami naši prví absolventi – praktickí veterinárni lekári, ktorí si ešte pamätajú, v akých ťažkých a zložitých podmienkach v polovici 50-tych rokov vo veterinárnej službe začínali a zároveň ju aj organizovali a budovali. Ale sú medzi nami aj naši prví absolventi – naši emeritní učitelia – doc. Hojér, doc. Jantošovič, MVDr. Némeš, doc. Orság, prof. Pleva a doc. Schwarc, ktorí sa už ako jej prví absolventi spolupodieľali na jej budovaní a rozvoji. Patrí im, ako aj ďalším generáciám našich absolventov, ktorí prišli po nich, naše uznanie a poďakovanie za ich každodennú neľahkú prácu v teréne, v ambulanciách, v štátnej službe, či vo vede alebo pri výchove veterinárnych lekárov doma alebo v zahraničí.

Dámy a páni!

I keď univerzita počas svojej 60-ročnej histórie prešla mnohými, veľakrát i zložitými zmenami od monofakultnej vysokej školy cez fakultu až po dnešnú monofakultnú univerzitu, ani jediný deň počas svojho 60 ročného života nepoľavila na kvalite poskytovaného vzdelávania, ktoré navyše bolo vždy spojené s vysokým stupňom internacionalizácie, začiatky čoho sa kladli už pri jej zrode.

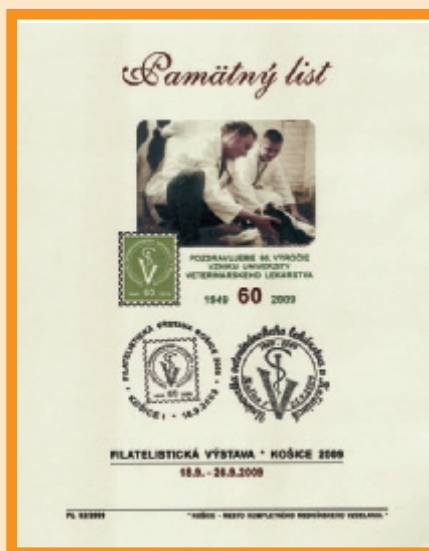
Univerzita, ktorá pred 60-timi rokmi začínala ako monofakultná vysoká škola s jedným študijným programom, zabezpečuje dnes vysokoškolské štúdium v 23 študijných programoch na všetkých troch stupňoch vysokoškolského vzdelávania. Počas svojho 60 ročného pôsobenia vychovala 6000 absolventov doktorského štúdia, takmer 1000 absolventov doktorského štúdia v jazyku anglickom, takmer 200 absolventov bakalárskeho štúdia v študijnom programe kynológia, viac ako 400 kandidátov vied, resp. philosophieae doctor, 36 doktorov vied, habilitovala 98 docentov a inaugurovala 82 profesorov. Aby jej absolventi mohli nájsť uplatnenie nielen doma, ale i v zahraničí, a nie iba v privátnej praxi či štátnej službe, ale i vo vede, školstve, prípadne v ďalších oblastiach spoločenskej praxe, univerzita musela od prvého počiatku rešpektovať skutočnosť, že veterinárska medicína je jedným z regulovaných povolání, štúdium ktorej musí byť nielen zabezpečené podľa jednotných európskych učebných plánov, ale i v súlade s príslušnou smernicou Európskej únie a zároveň byť aj periodicky evalvované.

Navyše, pre kvalifikovanejšie uplatnenie našich absolventov v praxi bola na univerzite za ostatné dva roky zásadným spôsobom preorganizovaná klinická výučba, ktorá už bola v príkrom

rozpore s európskym štandardom pre veterinárske vzdelávanie a veterinársku prax, nakoľko táto už bola orientovaná podľa druhov zvierat. Pri kreovaní klínk podľa druhov zvierat sme vychádzali zo skutočnosti, že drvivá väčšina klientov praktických veterinárnych lekárov sú buď majitelia malých, nazývaných aj spoločenských zvierat, alebo majitelia koní a v neposlednom rade majitelia či farmári hospodárskych zvierat, predovšetkým prežúvavcov a ošipaných. Minoritnými, nie však svojím významom, sú majitelia, resp. chovatelia hydiny, vtákov, exotických a voľne žijúcich zvierat, spoločenstvo zvierat žijúcich v zoologických záhradách nevynímajúc.

Sme si však vedomí i toho, že poslaním veterinárskej medicíny nie je iba klasická, kuratívna, resp. preventívno-kuratívna medicína. Boli sme si vždy vedomí aj zodpovednosti za verejné zdravie. Kto viac ako zverolekár pri dennodennom kontakte so zvieratom a jeho majiteľom si uvedomoval vzájomnú súvislosť medzi zdravím zveráťa a zdravím človeka?

Kto viac ako zverolekár si uvedomoval vzájomnú súvislosť medzi zdravou potravinou a zdravím človeka? Kto viac ako zverolekár niesol bremeno zodpovednosti za zdravie človeka, keď ešte i dnes minimálne 70 % vírusových, bakteriálnych, mykotických alebo parazitárnych pôvodcov chorôb je prenosných zo zveráťa na človeka?

Neplatilo to teda iba v čase, keď sme ešte nemali chovy zvierat ozdravené od tuberkulózy alebo brucelózy, či iných závažných zoonóz. Platí to i dnes.

O to viac, že svet globálnym záujmom sa stáva menším a menším. O to viac, že voľným pohybom ľudí, prepravou zvierat a surovín živočíšneho pôvodu na akékoľvek veľké vzdialenosti sa nákazy šíria rýchlejšie a rýchlejšie. O to viac, že pri obrovskej adaptabilnosti patogénov, predovšetkým vírusov, nám vzplanú vždy nové a nové, a dosiaľ nepoznané infekcie ľudí a zvierat. O to viac, že globálne klimatické zmeny nám zásadným spôsobom menia geografické hranice mnohých infekčných chorôb ľudí a zvierat.

Žili sme v presvedčení, že mnohé choroby ľudí a zvierat prenášané hmyzom cicajúcim krv zostanú navždy nielen historicky, ale aj geograficky chorobami tropických a subtropických oblastí. A to nie iba vírusové, ale aj parazitárne. Avšak, katarálna horúčka oviec, známa tiež ako choroba modrého jazyka, horúčka západného Nílu postihujúca ľudí a kone, dirofilarióza a malária

ľudí a mnohé ďalšie sú iba malým zlomkom rizika, ktoré so sebou nesie globálne otepľovanie a s ním spojené postupné rozširovanie článko- nožcov, nesúcich pôvodcov uvedených chorôb na svojich hostiteľov do severnejších a severnejších oblastí zemskej pologule, v ktorých sa predtým nikdy nevyskytovali.

Keď si budeme v roku 2011 pripomínať 250 rokov veterinárskeho vzdelávania, bude to zároveň aj 250. výročie veterinárskeho povolania.

V pokore a v hlbokéj úcte skloníme hlavy pred desiatkami generácií veterinárnych lekárov, ktorí veľakrát v ťažkých podmienkach i pri ohrození vlastného zdravia a vlastného života tlmili závažné choroby prenosné zo zveráťa na človeka. Svojou každodennou prácou prispievali a naďalej prispievajú k potravinovej sebestačnosti a potravinovej bezpečnosti, k zmierňovaniu svetového hladu a k zdraviu ľudstva ako takého. Majú nemalý podiel na ochrane životného prostredia a zachovaní biodiverzity. Veterinárni lekári vždy boli a dodnes sú advokátmi zvierat, ktorých prvoradým záujmom bola pohoda zvierat.

Dámy a páni!

Nemyslím si, že genialita Claude Bourgelata bola iba v tom, že pred takmer 250 rokmi založil prvú školu pre zverolekárov na svete. Ako veliteľa jazdeckej akadémie a milovníka koní ho k tomu viedli skôr praktické dôvody. A nakoniec naplnil si aj svoj životný sen, dať zveráťu maximálnu starostlivosť aj po stránke zdravotnej.

Genialita Claude Bourgelata bola predovšetkým v tom, že od prvého počiatku formoval poslanie veterinárneho lekára nielen ako praktického zverolekára, ale vo vtedajšom lyonskom lekárskom prostredí bol úspešný aj s myšlienkou študovať spoločne animálnu biológiu a animálnu patológiu na pochopenie biológie a patológie humánnej.

Rok 2011 bude teda pre nás nielen rokom 250. výročia založenia veterinárskeho vzdelávania, rokom 250. výročia veterinárskeho povolania, ale aj rokom 250. výročia porovnávacej biopatológie a položenia základov biomedicínskeho výskumu.

Hlboko si vážim všetkých predstaviteľov veterinárskych, lekárskech a farmaceutických škôl, riaditeľov ústavov Slovenskej akadémie vied a rezortných výskumných ústavov, ako aj všetkých ich spolupracovníkov, ktorí podporili a naďalej podporujú myšlienku zakladania a budovania spoločných kolektívov, laboratórií, pracovísk a spoločných centier excelentnosti či už pre potravinovú a krmovinovú bezpečnosť, alebo pre štúdium pôvodcov chorôb prenosných zo zveráťa na človeka, či pri štúdiu neurodegeneratívnych ochorení ľudí a zvierat, alebo pri vytváraní animálnych modelov pre moderný farmaceutický výskum a ďalších, regeneračnú a reparačnú medicínu nevynímajúc.

Verím, že aj výsledkami týchto pracovísk sa budeme môcť v roku 2011 prihlásiť k výzve Svetovej asociácie veterinárnych lekárov Jeden svet – jedno zdravie – jedná medicína.

Vážene slávnostne zhromaždenie!

Výročie založenia univerzity je aj o priestore a príležitostiach na stretnutie jej pamätníkov i súčasníkov, kolegov i spolupracovníkov a priateľov našej školy.

Verím, že dnešný deň i tie ďalšie nasledujúce počas osláv je založenia takými budú.

Do ďalších rokov života našej univerzity jej všetci spoločne zaželať Vivat, crescat et floreat, Nech žije, nech rastie, nech prekvitá!

Ďakujem Vám za pozornosť!

E. Pilipčinec

Fotogaléria osláv 60. výročia založenia Univerzity veterinárneho lekárstva

Kolégium rektora UVL Košice

Prof. MVDr. Emil Pilipčinec, PhD. – rektor
UVL Košice

Doc. MVDr. Peter Korim, PhD. – prorektor
UVL v Košiciach

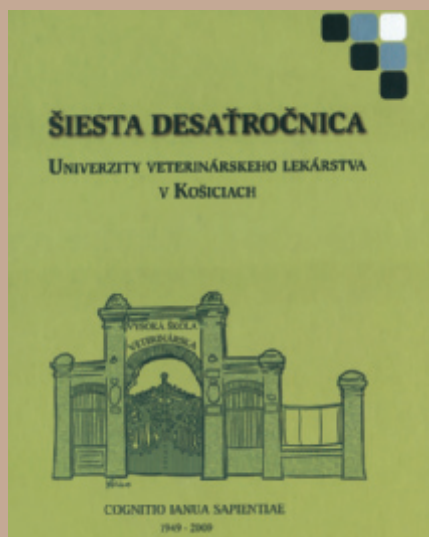
Ocenení emeritní pedagogovia UVL Košice

MVDr. Ján Pliešovský, Csc. – ústredný riaditeľ
ŠVPS SR

Prof. Ing. Vladimír Bálaš, DrSc. – prezident
Rektorskej konferencie SR

Ing. František Knapík – primátor mesta Košice

MVDr. Ladislav Stodola – prezident Komory
veterinárnych lekárov SR

Prof. MVDr. Ján Pleva, DrSc. – emeritný profe-
sor

Prof. László Fodor – dekan Fakulty veterinár-
nych vied v Budapešti

EURÓPSKA NOC NETOPIEROV NA UNIVERZITE VETERINÁRSKEHO LEKÁRSTVA V KOŠICIACH

Korytár, L.

Univerzita veterinárskeho lekárstva v Košiciach, Komenského 73, 040 81 Košice, Slovenská republika

Ukážka preparovaného netopiera

Dňa 30. septembra 2009 bolo v areáli Univerzity veterinárskeho lekárstva v Košiciach usporiadané verejno-edukačné podujatie odborníkmi z oblasti chiropterológie a epizootológie, pod názvom Európska noc netopierov. Podujatie tohto charakteru organizujú každoročne členovia spoločnosti pre ochranu netopierov na Slovensku (SON). Akcia na UVL vzišla prvý raz zo spoločnej iniciatívy chiropterológov a veterinárnych lekárov, zamestnancov Ústavu epizootológie a preventívnej veterinárskej medicíny UVL v Košiciach pod vedením doc. MVDr. Anny Ondrejkovej, PhD a interného doktoranda MVDr. Ľuboša Korytára. Zámerom Európskej noci netopierov na UVL bolo populárno-náučným spôsobom priblížiť záujemcom z radov odbornej i laickej verejnosti obsahlu tematiku insektivorných netopierov vyskytujúcich sa na území Slovenska.

Historicky prvú Európsku noc netopierov na UVL otvorila o 18.00 hod. doc. Anna Ondrejková privítaním viac než stovky účastníkov, medzi ktorými boli pedagógovia a študenti z UVL v Košiciach, hostia z Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a Technickej univerzity v Košiciach a tiež množstvo rodičov s deťmi.

Súčasťou odbornej náplne bola úvodná prednáška zameraná na tematiku ekológie, etológie a priblíženie druhového spektra našich insektivorných netopierov, ktorú si pripravil RNDr. Miroslav Fulín, CSc., chiropterológ a pracovník Východoslovenského múzea v Košiciach. Prednáška bola doplnená prezentáciou v podobe posterov, ktoré množstvom ilustrácií a fotografií lákali po-

zornosť i množstva prítomných detí. Ďalšiu časť odborného výkladu obohatila doc. MVDr. A. Ondrejková, PhD. príspevkom

Raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*)

z epizootológie infekčných chorôb netopierov so zameraním hlavne na európske netopierie lyssavírusy a súčasne poučila prítomných poslucháčov o spôsobe zaobchádzania s príležitostne nájdeným, dezorientovaným a známky poranenia alebo ochorenia vykazujúcim netopierom.

Po bohatom teoretickom výklade nasledovali ukážky praktických činností chiropterológov, akými sú odchyt netopierov do nárazovej chiropterologickej siete a detektoring netopierov pomocou ultrazvukového detektora. Na tento účel bola aj inštalovaná sieť nad vodnou plochou fontány pred rektorátom UVL.

Ultrazvukovým detektorom sme identifikovali prítomnosť dvoch druhov netopierov,

ktoré lovili nočný hmyz v korunách stromov v areáli UVL. Išlo o večernicu malú (*Pipistrellus pipistrellus*) a raniaka hrdzavého (*Nyctalus noctula*). Oba druhy sú na našom území charakteristické synantropným spôsobom života a sú typickými predstaviteľmi chiropterofauny obytných častí Košíc. Je to však iba ukážková vzorka z celkového množstva 28 druhov hmyzožravých netopierov vyskytujúcich sa na Slovensku. Všetky druhy našich hmyzožravých netopierov sú zákonom prísne chránené. I keď sa nám v tento večer odchyt živého netopiera nepodaril, účastníci o nič neprišli a so záujmom si prezreli prinesené preparáty viacerých druhov netopierov.

Po demonštrácii praktických činností nasledovala živá diskusia týkajúca sa odprednášanej problematiky a riešenia problémov, ktoré čoraz častejšie vznikajú či už pri náhodných vzájomných stretnutiach ľudí s netopiermi, pri zatepľovaní panelových budov a pod. Tu treba spomenúť, že Košice sú akýmsi fenoménom v rámci Slovenska, kde každoročne zaznamenávame najvyšší počet prípadov spojených hlavne s jesennými záletmi dezorientovaných rojov mladých netopierov do priestorov obytných alebo verejných budov. Môžeme konštatovať, že pozitívne ohlasy potvrdzujú skutočnosť, že tohtoročná košická Európska noc netopierov na UVL v Košiciach splnila očakávania organizátorov i zúčastnených hostí, ktorým priniesla poučenie i pobavenie a hlavne možnosť odkryť niekoľko tajomstiev zo zaujímavého nočného života netopierov.

Večernica malá (*Pipistrellus pipistrellus*)

BESNOTA, PAS, POVINNÁ IMUNOPROFYLAXIA, IMUNITA A VAKCÍNY

Podmienky na cestovanie so zvieratom

Cestovať na dovolenku do zahraničia – spolu so štvornohým domácim miláčikom – nie je aktuálnou otázkou iba počas horúcich letných dní. Na takú cestu sa treba vopred pripraviť. V záujme ochrany zdravia ľudí a zvierat majú jednotlivé štáty osobitné predpisy, kvôli ktorým je potrebné začať s organizáciou cesty takmer rok vopred. Pripomeňme si, na čo nezabudnúť! Jednou z podmienok, ktorú držiteľ zvierata musí splniť pri prechode štátnych hraníc (aj pri cestách do členských krajín EÚ), je – mať pri sebe pre každé spolucestujúce zviera pas spoločenských zvierat s vyplnenými platnými údajmi. Bezpodmienečne nutný záznam o vakcináciách sa týka len jednej jedinej nákazy: tou je besnota. Pre vstup do niektorých krajín, alebo aj tranzit (Veľká Británia, Írsko, Švédsko, Malta) musia byť predložené aj výsledky serologického testu na obsah neutralizačných protilátok proti besnote. Ich hodnota musí byť najmenej 0,5 UI/ml. Test musí byť vykonaný len v laboratóriu schválenom európskou úniou pre tento účel (ŠVÚ Zvolen). Krv môže byť odobratá najskôr za 30 dní po vakcinácii (napr. požiadavka V. Británie, Írska, Malty), Švédsko vyžaduje, aby krv odobral veterinárny lekár až 120 dní po vakcinácii proti besnote. Ale to ešte nemožno baliť kufre! Napríklad na Maltu je možné cestovať až po uplynutí 3 mesiacov od odberu vzorky krvi na vyšetrenie a preukázanie výsledku, ale do V. Británie a Írska najskôr po 6 mesiacoch. Ak máte staršieho psa, ktorý už bol revakcinovaný proti besnote podľa predpisov, nie je už potrebné ďalšie, v poradi druhého vyšetrenie na hladinu protilátok proti besnote.

Všetky údaje o tom, čo vyžaduje európska legislatíva týkajúca sa premiestňovania spoločenských zvierat, sú uverejnené v Nariadení Európskeho parlamentu a Rady č. 998/2003/ES z 26. mája 2003 o veterinárnych požiadavkách uplatniteľných na nekomerčné premiestňovanie spoločenských zvierat. Nariadenie nadobudlo účinnosť dňa 3. júla 2004. Podľa neho musia byť psy, mačky a fretky pri premiestnení medzi členskými štátmi Spoločenstva sprevádzané pasom spoločenského zvierata, ktorý zodpovedá vzoru podľa Rozhodnutia Komisie č. 2003/803/ES a ktorý vydal poverený veterinárny lekár. Tieto podmienky sa vzťahujú na päť a menej zvierat, za podmienky, že počas pobytu v zahraničí zvieratá nezmenia vlastníka alebo osobu zodpovednú za tieto zvieratá. Potrebné informácie v slovenskom jazyku možné nájsť na internetovej stránke Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR www.svssr.sk.

Použiteľné vakcíny

Na imunoprofylaxiu psov, mačiek a ďalších zvierat proti tejto nákaze, je možné použiť ktorúkoľvek z očkovacích látok, ktoré sú regis-

trované v Slovenskej republike. Pre zabezpečenie informovanosti, veterinárni lekári majú k dispozícii periodicky vydávané *Vademecum*, ktoré v knižnej podobe predstavuje katalóg všetkých u nás dostupných liekov. Zoznam všetkých registrovaných veterinárnych liekov a odborné informácie o nich, uverejňuje a mesačne aktualizuje na svojej internetovej stránke Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov v Nitre na www.uskvbl.sk. Tam sú „najčerstvejšie“ hodnoverné údaje.

Najskôr si ale v krátkosti priblížme toto ochorenie, ktoré bolo príčinou toho, že v júni tohto roka prichádzali desivé správy z Číny.

Besnota zvierat a ľudí

je jedným z najvýznamnejších ochorení, označovaných ako zooantroponóza, čo je pomenovanie pre ochorenie, ktoré je prenosné zo zvierat na ľudí. Toto nákazlivé ochorenie postihujúce teplokrvných živočíchov, patrí medzi najstaršie známe nákazlivé choroby, ktoré ľudstvo spoznalo vo východných civilizáciách už pred niekoľkými tisícročiami. Je zaujímavé, že aj Aristoteles v 3. storočí pred n.l. už vedel, že besnota vzniká a prenáša sa po pohryznutí besným psom. Len pôvodca bol dlho neznámy. Jeden z množstva názorov hlásal, že ním je vretenovitý červík nachádzajúci sa na spodku jazyka, a preto postihnutý stále sliní. Z tohto bol odvodený aj názov pre túto chorobu „lyssa“, čo v gréčtine znamená červíky. Napriek dlhodobej histórii, celosvetovému intenzívnemu výskumu a nemalým prostriedkom vynakladaným na jej prevenciu a tlmenie, je besnota aj v súčasnosti rozšírená po celom svete; s výnimkou Austrálie a Oceánie, či Veľkej Británie. Aktuálnosť a význam ochorenia dokumentujú aktivity svetových organizácií zameraných na zdravie ľudí, či zdravie zvierat (napr. SZO – Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) alebo Medzinárodný úrad pre epizootie (OIE) a mnohé ďalšie. Taktiež národné organizácie tak veterinárne, ako aj humánne, tejto chorobe venujú vysokú pozornosť. Aktuálnou udalosťou je napríklad „Svetový deň besnoty“. Je to sympóziu zamerané na dôležitosť prevencie a kontroly besnoty na svetovej ako aj národnej úrovni, humánnej a veterinárnej epidemiológii, diagnostike a sledovaniu besnoty, poriadané 28. septembra 2009 v Atlante, USA. Tohtoročné sympóziu je organizované na počesť priekopníckych prác Georga Martina Baera (1936–2009) v oblasti orálnej vakcinácie proti besnote.

Napriek tomu, že ľudstvo po tisícročia trvajúcej bezbrannosti voči besnote sa dočkalo epochálneho objavu Luisa Pasteura a jeho spolupracovníkov, keď 6. júla 1885 prvýkrát podali prvú zo série injekcií oslabeného vírusu besnoty deväťročnému chlapcovi, ktorý je v histórii zapísaný ako prvý zachránený vakcínou proti besnote, táto choroba ešte stále predstavuje mimoriadne vážny epizootologický, epi-

demioologický, ekonomický aj ekologický problém. A navyše je aj etickým problémom, pretože ak sa u človeka prejaví klinické príznaky, nie sú vyhliadky na uzdravenie a v priebehu 7 dní končí smrťou, v dôsledku celkového ochrnutia, a tým udusením. Podľa štatistik, smrteľné prípady sa vyskytujú najmä v rozvojových krajinách (95 % v Ázii a Afrike), kde na besnotu každoročne zomiera približne 55 000 ľudí a približne u 14 miliónov ľudí je indikovaná postexpozičná antirabická imunizácia.

To je aj dôvod, prečo sa vedci zaoberajúci besnotou, v posledných rokoch sústredili na skúmanie a vývoj post-expozičnej profylaxie (preventívne liečenie – v tomto prípade, predchádzanie zhoršeniu zdravotného stavu po infekcii). Podľa výskumníkov, použitie ľudského a konského besnotového imunoglobulínu zachránilo život nespočetnému množstvu pacientov, ktorí by boli zomreli, ak by boli liečení iba samotnou vakcínou. Hoci sa tieto výrobky často v malých množstvách distribuujú po celom svete, ale v rozvojových krajinách sú prakticky nedostupné.

V ekonomicky rozvinutých štátoch s dobre organizovanou veterinárnou a zdravotnou službou, napriek trvale nepriaznivej epizootologickej situácii, besnota ľudí sa vyskytuje len sporadicky. V Slovenskej republike posledný prípad besnoty človeka bol zaznamenaný v r. 1990. Čo sa to stalo v Číne, keď v júni hlásili už jedenásť obetí v krátkom čase? V tejto obrovskej krajine, kde každoročne po pohryznutí besným psom zomrie vyše 2000 ľudí, je náhle rozšírenie besnoty a následné hufne zabíjanie psov bežným javom. Tento raz sa besnota v provincii Šen-si, na severe Číny, rozšírila do 11 okresov a od marca tam psy pohryzli, či poškriabali najmenej 6000 ľudí. Preto v snahe zabrániť šíreniu choroby, koncom júna tam pozabíjali vyše 20 000 psov. Poslednými smrteľnými obeťami boli ženy vo veku 56 a 58 rokov, hoci najčastejšími bývajú deti, s poraneniami od psov predovšetkým na hlavu a šiji. Veľmi nebezpečným je aj pohryznutie prstov rúk. Zo štatistik je známe, že v rokoch 1990–1996 bola besnota v Číne vďaka vakcinácii pod kontrolou.

Povinná vakcinácia

V Slovenskej republike je povinné očkovanie psov len proti besnote. Vakcinácia proti ostatným ochoreniam je voliteľná. Imunoprofylaxia besnoty sa v zmysle zákona vykonáva u psov starších ako 6 mesiacov. Bez ohľadu na použitú vakcínu, je povinnosťou vykonať revakcináciu (opakovať vakcináciu) každý rok. Úkon zaznamenáva očkujúci veterinárny lekár do pasu zvierata. Na tento účel si môže majiteľ po porade s veterinárnym lekárom vybrať niektorú zo 14 u nás registrovaných očkovacích látok, ktorých krátku charakteristiku uvádzame v tabuľke. Úplné údaje aj o týchto vakcínach sú dostupné na www.uskvbl.sk.

Kedy vakcinovať

Napriek tomu, že u nás je stanovené očkovať proti besnote psov od veku 6 mesiacov, mnohí majitelia sa snažia dať vakcinovať svojich miláčikov už v ich útlom veku. V dôsledku vyššie uvedenej povinnej vakcinácie psov u nás, každá zdravá kojaca suka odovzdáva svojim mláďatám v mledzive plnohodnotné protilátky aj proti besnote, ktoré chránia mláďa v prvom období života pred nákazou. Pri snahách čo najskôr vakcinovať treba brať do úvahy, že plnohodnotne vyvinutý imunologický systém šteniat je až od tretieho mesiaca. Nie je nutné využiť všetky ponúkané možnosti výrobcov, ktorí (na základe klinických a terénnych skúšok) uvádzajú použitie vakcín proti besnote už od veku 3–4 mesiacov a niektorí dokonca už od 4 týždňov. Tu si treba všimnúť, že výrobca v takom prípade uvádza, že to platí pre mláďatá od nevakcinovaných matiek. A takáto suka na našom území sa nesmie nachádzať!

Revakcinácia

V prípadoch, keď veterinárny lekár zváži skorší termín vakcinácie proti besnote, teda skôr, ako v 3. mesiaci veku, je nutná revakcinácia proti besnote po dovŕšení veku 3 mesia-

cov, so 14 až 21 dňovým odstupom od prvej dávky. Ďalší výrobcovia, v prípade vakcinácie mladých odporúčajú opakovanie po dovŕšení 3 mesiacov a tretiu dávku vo veku 6 mesiacov. Potom už len pravidelné ročné revakcinácie. Záleží od druhu vakcíny. Niektorí výrobcovia odporúčajú, ak bola vakcína podaná šteňatám mladším ako 5 mesačným, vykonať revakcináciu o 4 až 6 týždňov neskôr.

Platí všeobecná poučka, že vakcinácia, teda pravidelné očkovanie a odčervenie je základným predpokladom zdravého vývinu psa.

Na záver ešte dve aktuality a ohľadnutie do histórie

Moderná doba – vek transplantácií – sa posarala o rozšírenie definície spôsobu šírenia besnoty o ďalšiu cestu: transplantáciou orgánov. V zámorí totiž zaznamenali niekoľko úmrtí pacientov na besnotu, ktorým transplantovali rôzne orgány z človeka, ktorý bol infikovaný besnotou a nevedelo sa o tom pred jeho smrťou. Od vtedy sa nariadilo vyšetrenie darcov orgánov aj na besnotu.

Najčerstvejšia novinka sa týka postexpozície profilaxie. 10. júla 2009 publikoval poradný výbor pre imunizačné postupy (ACIP), jeho pracovná skupina pre besnotu prechod-

né odporúčanie, ktoré prijali na zasadnutí 24. júna tohto roka: pri postexpozíciom podávaní vakcíny ľuďom proti besnote, dať len 4 dávky, miesto doterajších 5 dávok vakcíny proti besnote. Súčasná postexpozícia profilaxia má teda pozostávať z podania dávky humánneho imunoglobulínu (20 MJ/kg ž. hmotnosti) v deň 0 a 4 dávok vakcíny (1 ml i.m.), ktorá sa podá 0., 3., 7. a 14. deň.

V každom prípade, pri poranení, či pohryznutí zvieraťom podozrivým z besnoty, je najdôležitejší prvý úkon, známy a odporúčaný už mnoho storočí: vyčistenie rany, jej dezinfekcia. Aj v prvých odborných spisoch, vydávaných v slovenčine, či slovakizovanej češtine a bibličtine na našom území po roku 1600, autori odporúčajú ranu vymyť mydlovou vodou, alebo vypáliť. Ak bol človek na poli a neboli „po ruke“ odporúčané spôsoby, radili pre každého dostupný úkon: vypláchnuť ranu mliekom. Zaujímavý bol aj diagnostický postup: radili posypať ranu pokrájanými vlašskými orechami a na druhý deň ich dať vyhladeným sliepкам. Ich uhynutie znamenalo, že zviera, ktoré pohryzlo človeka, bolo besné.

Sajgalík M., Ústav štátnej kontroly
veterinárnych biopreparátov

VAKCÍNY NA IMUNOPROFYLAXIU BESNOTY registrované v Slovenskej republike

Názov lieku	Držiteľ rozhodnutia	Charakteristika	Účinná látka	Druh (pre ktorý je vakcína určená)	Indikácia	Podanie	Základ. vakcin. schéma	Začiatok a trvanie imunity	Balenie	Výrobca	Reg. číslo
Biocan DHPPi + LR inj. sicc.	Bioveta, CZ	Kombin.	<u>Živá (lyofilizovaná):</u> Virus febris contagiosae canis, V. laryngotracheitidis contagiosae canis, Parvovirus enteritidis canis, V. parainfluenzae canis <u>Inaktivovaná (tekutá zložka):</u> Virus rabiei, Leptospira icterohaemorrhagiae, L. canicola, L. grippotyphosa	pes (nie pre potraviny produkujúce zvieraťá)	Aktívna imunizácia proti: FCC, Inf. hepatitída, Inf. laryngotracheitída, Parvovírus, Parainfluenza, Leptospiroza, besnota	s. c.	1 ml najskôr v 12 T (týždni) (šteňatá možno od 5-6T, potom revakcinovať v 3M (mesiaci). Opakovanie ročne	Nástup: 14 D (deň) Trvanie: min. 1R (rok)	5, 10, 50x (1+1d) dávok	BVI, CZ	97/014/08-S
Biocan LR inj.	Bioveta, CZ	Inaktf	Virus rabiei, Leptospira icterohaemorrhag., Leptospira canicola, Leptospira grippotyphosa	pes	Besnota, Lepto. icterohaemorrh., Lepto. canicola, Lepto. grippotyphosa	s. c.	12 T opakovať po 14-21D potom ročne	14 D min. 1R	1 ml (10x, 20x, 50x, 100x)	BVI, CZ	97/085/04-S
Biocan R inj.	Bioveta, CZ	Inaktf	Virus rabiei	pes, mačka, kožušinové zv., HD, kôň, ovca, koza, ošípaná	Besnota	s. c., i. m.	1 ml od 12 T (šteňatá možno od 5-6T, potom revakcinovať v 3M (mesiaci) Opakovanie v ročných resp. 2-ročných intervaloch	14 D min. 2R	1 ml (10, 20, 50, 100x), 5 ml, 10 ml, 20 ml (1, 5, 10x), 50 ml (1x), 100 ml (1x) (dáv.=1ml)	BVI, CZ	97/001/04-S
Canigen DH ₂ PPi/LR inj. sicc.	Virbac, F	Kombin.	<u>Živý (lyofil):</u> Virus febris contagiosae canis (Lederle VR 128), V. laryngotracheitidis infect. canis (Manhattan A2), Parvovirus enteritidis canis (Cornell CPV), V. parainfluenzae canis (CPI Manhattan), <u>Inaktivovaný (tekutý):</u> V. rabiei (VP 12), Leptospira canicola, Leptospira icterohaemorrhagiae	pes	FCC, Inf. hepatitis, Inf. laryngotracheitidis, Parainfluenza, Parvovírus, Leptospirosis, besnota	s. c., i. m.	8-12T, po 15 D revakcinovať s Canigen SHA2PPi/R, Ročná revakcinácia	Neuvedené	(10; 25; 50) x1dose	VRB, F	97/212/94-S
Canvac R inj	Dyntec, CZ	Inakt	V. rabiei	pes, mačka, kožušin. zv, ošíp., HD, kôň, ovca, koza	Besnota	s. c. (iba ošíp. i.m.)	min. 1 M, <u>Carnivora</u> : 4 T (šteňatá od nevakcinovaných súk), 5 M šteňatá od vakcinovaných súk, napájané mledzivom) Ak sú vakcinované mladšie ako 5 M, revakcinovať 4-6T neskôr. <u>Koppylníky:</u> po odznení profilátok v 3-9 M. Revakcinácia ročne	min. 1R	(12;60)x 1 ml 5x 10 ml, (1;5)x 20 ml, 1x 50 ml	DTC, CZ	97/063/03-S
Duramune Basic	Fort Dodge,	Kombin.	<u>Lyofil. živé:</u> Vir. febris contagiosae canis, V. laryngotracheitidis inf. can.,	pes	FCC, Inf. hepatitída, Inf. laryngotracheitída,	1 ml s. c.	8 – 12 T 2x aplik.	15 D	10, 25, 50x 1+1d	VRB, F	97/011/09-S

Názov lieku	Držiteľ rozhodnutia	Charakteristika	Účinná látka	Druh (pre ktorý je vakcína určená)	Indikácia	Podanie	Základ. vakcin. schéma	Začiatok a trvanie imunity	Balenie	Výrobca	Reg. číslo
LR	NL		Parvovirus canis, Virus parainfluenzae canis <u>Tekuté – inaktivované:</u> Rabies virus Leptospira canicola inact., Leptospira icterohaemorrhagiae		Parvoviróza, Parainfluenza 2, besnota, leptospiróza		Revakcinácia ročne				
Eurican DHPPI2-LR inj. sicc.	Merial, F	Kombin.	<u>Živá – Lyofil.</u> – (Eurican DHPPI2): Distemper virus, Canine adenovirus (CAV2), Canine parvovirus, Parainfluenza typ 2 vir., <u>Inaktivované – tekuté:</u> (Leptorabisin): Leptospira canicola inact., Leptospira icterohaemorrhagiae, Rabies virus glycoproteini	pes	FCC, Parvovirus, Inf. hepatitis, Inf. laryngotracheitis, Parainfluenza 2, Leptospirosis canis, besnota	s. c.	3 M Revakcinácia ročne	1 R	(10;100)x 1d	MEW, F	97/037/99-S
Hexadog inj. sicc.	Merial, F	Kombin.	<u>Živé:</u> (Trivirox) V. febris contagiosa canis, V. laryngotracheitis can., Parvovirus enteritidis canis, <u>Inaktivované:</u> (Leptorabisin) Leptospira canicola, Lepto. Icterohaemorrhagiae, V. rabiei	pes	FCC, Inf. hepatitída, Parvoviróza, Inf. laryngotracheitída, Parainfluenza 2, Leptospiróza psov, besnota	1 ml s. c., i. m.	3 M Revakcinácia ročne	Po 14 – 21 D, trvá 12 – 18 M 1 R	1;10;100x 1 ml Trivirox + Leptorabisin v predplnenej striekačke	MEW, F	97/442/92-C/S
Leptorabisin inj.	Merial, F	Inakt	Leptospira canicola, Leptospira icterohaemorrhagiae, V. rabiei, glycoproteini	pes	Leptospiróza psov, besnota	1 ml s. c., i. m.	Od 3 M Revakcinácia ročne	Neuvedené	(10; 50;100x) 1 ml (dáv.)	MEW, F	97/0036/00-S
Nobi-Vac Rabies inj.	Intervet, NL	Inakt	V. rabiei	pes, mačka, HD, ovca, koza, kôň, liška, fretka	besnota	1 ml s. c., i. m.	Pes: 3 M, ak min. 4 T, revakcin. v 3 až 6 M. Revakcin. 1R – 3 R	3 T, 1 R	1;10d (ml)	IVT, NL	97/428/92-S
Rabicell inj.	Mevak, SK	Inakt	V. rabiei (ph.Vnukovo 32/107), Parapoxvirus ovis (ph.VEKO TL 9/89)	pes, mačka	besnota	1 ml s. c., i. m.	3 – 4 M. Ak 8T, opak v 3M. Revakcin. ročne	15 – 30 D 1 Y	(1;10)x 1,5,10,20d	MVK, SK	97/418/94-S
Rabigen Mono inj. (Virbagen T inj.)	Virbac, F	Inakt	V. rabiei (ph. VP12)	pes, mačka	besnota	1 ml s. c., i. m.	12 T Revakcin. ročne	Neuvedené	10x 1 ml 50x ml (dos)	VRB, F	97/216/94-S
Rabisin inj.	Merial, F	Inakt	V. rabiei	pes, mačka, HD, ovca, koza, kôň - (nie s.c. aplik.)	besnota	1 ml s. c., i. m.	4 T (štieňatá od nevakcinovaných súk), 11 T (štieňatá od vakcinovaných súk), Bylinožravce: od 9 M. Revakcin. ročne (alebo 2, 3 R)	Neuvedené	(1;10x) 1ml; 1x10 ml; 100 ml	MEW, F	97/242/92-C/S
Vanguard R inj.	Pfizer, SK	Inakt	Vírus rabiei inact., (SAD Vnukovo-32)	pes, mačka, kôň, HD, ošip., ovca, koza, fretka	besnota	s.c., i.m.	12 T opakovať min. v 2-ročných intervaloch	14–21 D min. 1 R po prvej vakcinácii, min 2R po revakcinácii	(10, 20, 25, 50, 100)x1 ml, (1,5,10) x5ml, (1,5,10)x 10 a 20ml, 1x50 ml, 1x100 ml	BVI, CZ	97/028/06-S

K dispozícii je 14 vakcín.

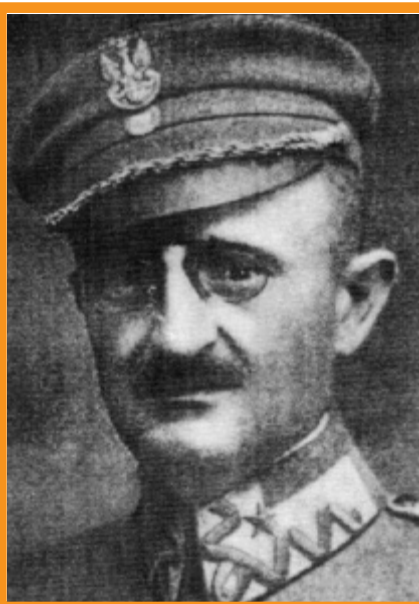
MVDr. Milan ŠAJGALÍK

Med. Vet. Rajmund POŠTOLKA (1875–1945)

Med. Vet. Rajmund Poštoľka – zakladateľ štátnej veterinárskej správy na Slovensku, jej prednosta v rokoch 1919–1933. Patril medzi početných veterinárov z českých krajín, ktorí úspešne pôsobili na Slovensku, hlavne v štátnej správe, a tak napomáhali rozvoju slovenského veterinárstva. Tento úspešný prednosta štátnej veterinárnej správy takmer upadol do zabudnutia.

Rajmund Poštoľka pochádzal z Moravy, narodil sa 1.9.1875 v Kyjove na Morave, v okrese Hodonín v učiteľskej rodine. Stredoškolské štúdium absolvoval na Českom matičnom gymnáziu v Uhorskom Hradišti. Veterinársku medicínu študoval vo Viedni, kde v r. 1897 získal zverolekársky diplom. Vojenskú prezenčnú službu absolvoval v r. 1897–1898 ako jedno-ročný dobrovoľník v chorvátskom Varaždíne.

Od roku 1898 pracoval ako zástupca okresného veterinára v Nepomukách, neskôr v Bystřici nad Popelkou, Zlíne, v Bzenci. V roku 1901 bol veterinárom a správcom žrebčínca v Napa-jedlách a od roku 1902 po dobu 6 rokov pra-

coval ako mestský a obvodný veterinár v Kráľovom Poli pri Brne.

Med. Vet. Poštoľka sa nevenoval len veterinárskej praxi, aktívne sa zaujímal o politické dianie na Morave a o spolkový život. Poznal problémy veterinárskeho stavu, a preto sa angažoval za zlepšenie sociálnych podmienok svojich kolegov. Bol činný aj v stavovskom spolku a v roku 1905 bol zvolený ako 30-ročný za predsedu Spolku moravských veterinárov. V roku 1907 vstúpil do štátnej služby ako úradný veterinár v Uhorskom Brode. Jeho úspešnú odbornú a spolkovú činnosť prerušila I. svetová vojna. Poštoľka nastúpil k rakúskej armáde ako dôstojník veterinárskej služby. V rokoch 1916–1917 proti svojej vôli bol pridelený na generálny štáb poľských légií. Stal sa organizátorom veterinárskej služby v poľskej armáde. V roku 1919 bol Poštoľka prijatý do Československej armády. V tom istom roku odišiel do civilu.

V prvých rokoch po vzniku Československa bola situácia vo veterinárskej službe na Slovensku veľmi zložitá, a to pre nedostatok

veterinárov a tiež pre nepriaznivú nákazovú situáciu. Mnohí veterinári maďarskej národnosti odišli zo Slovenska a bolo nutné ich čím skôr nahradiť veterinármi z českých krajín. Med. Vet. J. Hamr – prednosta Štátnej veterinárskej správy Ministerstva poľnohospodárstva v Prahe sa snažil urýchlene získať českých a moravských kolegov na pomoc slovenskej veterinárskej službe. Na Slovensko odišlo dobrovoľne alebo aj z úradnej moci viac ako 40 českých veterinárov. Medzi nimi bol aj Med. Vet. R. Poštolka. Od počiatku sa angažoval na poradách veterinárskej služby a ako skúsený odborník, snažil sa riešiť zložitú nákazovú situáciu. Tak sa dostáva do povedomia vrchnosti a už 18. mája 1919 sa zúčastňuje schôdze štátnych veterinárov v ČSR v Prahe. Poštolka informoval o pomeroch na Slovensku, kde bol prevzatý systém veterinárskej služby bývalého Uhorska. Na tejto schôdzi bol Poštolka zvolený do výboru veterinárskej sekcie Spolku štátnych úradníkov.

Vtedajší vládny referent pre poľnohospodárstvo MUDr. Pavol Blaho v rámci svojej kompetencie navrhol Med. Vet. R. Poštolku za prednostu veterinárskeho oddelenia na Slovensku. Osobne sa s ním poznal už predtým zo stretnutí Česko-Slovenskej jednoty v Luhačovicích. Ministerstvo poľnohospodárstva tento návrh akceptovalo a v novembri 1919 Poštolku ako štátneho vrchného veterinára vymenovalo za distriktuálneho veterinárskeho inšpektora v Bratislave. Súčasne bol poverený vedením veterinárskeho odboru poľnohospodárskeho referátu pri Ministerstve s plnou mocou pre správu Slovenska.

I keď pôsobil na Moravskom Slovácku, väčšinu veterinárov na Slovensku nepoznal. Preto po nociach cestoval, aby sa cez deň mohol stretnúť s kolegami, ktorých chcel čím skôr poznať a zároveň skúmať aj ich postoje k novému štátnemu zriadeniu. V jednotlivých regiónoch zároveň riešil aj odborné problémy. Po osobných pohovoroch niekoľkých zverolekárov prepustil zo štátnej služby, snažil sa však v službe ponechať kolegov, ktorí na neho urobili dobrý dojem, boli odborne zdatní, i keď neovládali dobre slovenský jazyk.

Na Slovensku platili aj po vzniku ČSR naďalej uhorské zákony, a preto bolo potrebné ich preložiť do slovenčiny, aby najmä českí veterinári mohli podľa nich postupovať. Pomocou československého vyslanca v Budapešti Dr. M. Hodžu podarilo sa mu získať uhorské veterinárske legislatívne normy, ktoré dal preložiť Med. Vet. J. Gočárovi, župnému veterinárovi v Nitre. Preklad dal rozmnožiť a poskytol všetkým veterinárom, aby v súlade s týmito normami vykonávali svoju odbornú činnosť. Napriek mnohým ťažkostiam veterinárske oddelenie ministerstva bolo najlepšie organizované z celej administratívy na Slovensku, čo uznávali vtedajší vplyvní a objektívni úradní činitelia.

Krátko po menovaní do funkcie prednostu hrozilo nebezpečenstvo zavlečenia moru hovädzieho dobytku z Poľska na územie Slovenska. Mor dobytku sa objavil v r. 1919 v Haliči v súvislosti s Poľsko – Sovietskou vojnou. Počas opätovnej ofenzívy Sovietskej armády v r. 1920 proti Poľsku sa mor dobytku rozšíril opäť na poľské územie.

Pretože mor dobytku ohrozoval hlavné územie Slovenska, protinákazové opatrenia koordinoval prednosta veterinárskej správy na Slovensku – Med. Vet. Poštolka. Tieto boli na Slovensku zamerané na vytvorenie 15–30 km širokého ochranného pásma a na súpis a označovanie dobytku v pohraničnom pásme, najmä v Šarišskej a Zemplínskej župe. Tieto nevyhnutné opatrenia sa u obyvateľstva i niektorých starostov obcí stretávali s odporom. Vláda republiky za jeho zásluhy v tomto smere vyslovila mu 8.6.1922 „Uznanie za obetavú prácu pri opatreniach proti moru dobytku, ktorého zavlečenie z Poľska v roku 1921 hrozilo“. Podobné uznanie dostal aj od Ministerstva poľnohospodárstva v Prahe a od expozitúry tohto ministerstva v Bratislave.

Prezident republiky udelil v roku 1921 R. Poštolkovi titul odborového radcu. V tom istom roku bol Poštolka ako dôstojník v zálohe menovaný za kapitána-veterinára domobrany. Svojím rozhodnutím z 12.3.1924 prezident republiky menoval Poštolku za vládneho radcu v stave veterinárskych úradníkov na Slovensku.

Zákomom č. 125/1927 zo dňa 15.7.1927 bolo krajinské zriadenie zavedené aj na Slovensku. Tento zákon vstúpil do platnosti 1.7.1928, v Čechách až 1.12.1928. Krajinský úrad v Bratislave bol najvyšším administratívnym orgánom na Slovensku. V čase svojho vzniku mal 11 odborov, veterinársky odbor bol desiaty. Jeho prednostom sa stal ministerský radca Rajmund Poštolka, ktorý pôsobil dovtedy na Expozitúre ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska v Bratislave. Veterinársky odbor sa členil na 3 oddelenia, ktorých vedúcim bol veterinársky radca Fytzek, vrchný veterinársky komisár Ján Seyfied (oba boli českej národnosti a na Slovensku pôsobili od roku 1919), veterinársky radca Milan Kukliš (od roku 1930). Týmto zákonom sa štátna administratíva zjednotila v celej Československej republike.

V rokoch 1929–1930 sa Poštolka často stretával s prof. Dr. Jozefom Marekom v Bratislave. Prof. Marek po tragickej smrti jeho druhej manželky – Gabriely, rodenej Molecovej v r. 1929 odišiel z Budapešti na jeden a polročný zdravotnú dovolenku k sestre svojej manželky, Márii Pettenovej, ktorá žila v Bratislave. Na stretnutia s veterinárskym radcom R. Poštolkom si prof. Marek potom často a rád spomínal, ako mu prispeli k prekonaniu psychickej traumy.

V r. 1931 Med. Vet. R. Poštolku menoval prezident republiky za vládneho radcu v II. platovej stupnici. Poštolka, ktorý poznal ťažké sociálne postavenie obyvateľov Slovenska po 1. svetovej vojne snažil sa v mnohých smeroch o jeho zlepšenie, najmä na úseku ochrany zdravia zvierat. Ešte v r. 1919 zaviedol podkováčske kurzy pre civilných frekventantov pri Vojenskej podkováčskej škole v Košiciach, ako aj podkováčske skúšky, ktorých bol predsedom. V krajinskom rozpočte tiež zabezpečil peniaze na kurzy pre prehliadačov mäsa, pričom bol zakladateľom týchto kurzov.

Neskôr na krajinskom výbore vybavil státisícové podpory na propagačné ochranné očkovanie proti nákazlivým chorobám zvierat, podpory za straty vzniknuté ochranným očkovaním proti zvieracím nákazám a podpory za

zvieratá uhynuté v dôsledku nákaz podliehajúcich hláseniu. Presadil tiež podpory pre chudobných chovateľov na zakúpenie liekov proti fasciolóze a podpory pre zverolekárov, ktorí sa usadili v hospodársky zaostalejších okresoch. Vymohol aj 12 štipendií pre chudobných poslucháčov veterinárstva na Slovensku.

Med. Vet. Poštolka bol dlhé roky predsedom jedinej zverolekárskej organizácie na Slovensku, t. j. slovenskej župy Ústrednej jednoty čs. zverolekárov v Bratislave. V tejto dobe bol tiež podpredsedom Ústrednej jednoty čs. zverolekárov v Prahe.

Dňa 12.10.1933 vydalo prezídium Krajinského úradu v Bratislave, výnos č. 48. 050/33, ktorý sa týkal revízie osnovy zákona o nákazách zvierat. Vo výnose sa uvádzalo, že: „Ministerstvo poľnohospodárstva výnosom z 1.10.1933 oznámilo: „Obzvlášť z radov odborných zverolekárske organizácií došli ponosy, že doposiaľ postrádame unifikovaný zákon o tlení nákaz zvierat. Preto ministerstvo poverilo svoje veterinárske oddelenie, aby vypracovalo príslušnú zákonnú osnovu, v ktorej by boli unifikované a podľa najnovších poznatkov vedy upravené doposiaľ platné predpisy rakúskeho zákona o tlení nákaz zvierat č. 177/1909 r. z. a uhorského VII. zákonného článku z r. 1888 o úprave zverozdravovníctva. Táto osnova je už hotová. Prv však ako bude daná záujemcom a stavovským organizáciám na vyjadrenie ich stanoviska, je nutné, aby bola preskúšaná odborníkom z hľadiska potreby praxe v jednotlivých krajinách štátu. Touto úlohou poverujem vládneho radcu R. Poštolku. Pri svojej funkcii veterinárskeho referenta nemohol by sa však jej plne venovať. Preto žiadam, aby bol zbavený tejto funkcie a zároveň vyzvaný, aby sa za účelom inštrukcií dostavil na prezídium Ministerstva poľnohospodárstva. Nech je mu daná k dispozícii vhodná úradná miestnosť a tiež pomocná sila“.

Na základe tohto výnosu vydal Dr. Jesenský v zastúpení krajinského prezidenta nasledovné rozhodnutie: 1) „Zbavujem vládneho radcu R. Poštolku funkcie prednostu 17. oddelenia krajinského úradu – veterinárske odborné záležitosti. 2) Ustanovujem vrchného veterinárskeho radcu M. Kukliša za prednostu 17. oddelenia krajinského úradu. Tieto opatrenia sa vykonávajú s platnosťou od 16.10.1933“.

Med. Vet. Poštolka ťažko znášal odvolanie z funkcie a bol presvedčený, že je to len zámienka ako sa ho zbaviť. Návrh Krajinského úradu neakceptoval, do Prahy na ministerstvo nenastúpil a radšej v roku 1934 odišiel vo veku 59 rokov do dôchodku. Odišiel však zatrpknutý a sklamaný.

Poštolka bol vyššej a štíhlejšej postavy, energetickej a priamej povahy. Mal povest prísneho šéfa štátnej veterinárskej správy, ktorú (podľa vyjadrenia jeho súčasníkov) však viedol vždy svedomitou a pevnou rukou. Široko však diskutovali o správnosti niektorých aspektov jeho personálnej politiky.

Ako dôchodca potom žil v Brne – Kráľovom Poli. Tu aj zomrel 29.10.1945; pochovaný bol v Bratislave (tu mal syna lekára – ortopéda).

J. Jantošovič, J. Pliešovský,
V. Vrabec, A. Maďari

RIEŠENIE PROBLÉMOV CHOVOV HOSPODÁRSKÝCH ZVIERAT V JESENNOM OBDOBÍ

Diarhoický syndróm u teliat

ROTAKOL AI inj. ad us. vet.

Inaktivovaná vakcína pre vakcináciu zdravých jalovic a kráv v neskorom štádiu gravidity.
Zvýšenie hladiny kolostrálnych protilátok voči Rota, Corona vírusom a enteropatogénnym kmeňom *Escherichia coli*.
Ochrana teliat voči horeuvedeným patogénom po včasnom prijíme kolostra.

GAMMAVIT prášok na perorálnu suspenziu

Bovinný imunoglobulín a vitamíny A, D a E.
Na perorálnu aplikáciu pre novorodené teľatá.
Zvýšenie imunitnej odpovede v chovoch s výskytom hnačiek a následnými úhynmi teliat.

DIARHOCIN prášok na perorálny roztok

Rozsiahly antibakteriálny účinok kolistínsulfátu a chlortetracyklínu.
Vhodný pre gastrointestinálne ochorenia u teliat, prasiat a jahniat.
Nízka toxicita.
Vitamíny A a E zvyšujú rezistenciu slizníc proti infekciám a priaznivo vplyvajú na metabolizmus.

Helmintózy hospodárskych zvierat

ALDIFAL 2,5 % susp. ad us.vet. a ALDIFAL 10 % susp. ad us.vet.

Širokospektrálne antihelmintikum s obsahom albendazolu.
10% -ná suspenzia určená na liečbu a prevenciu helmintóz hovädzieho dobytku pri výskyte dospelých aj larválnych štádií motolíc (*Fasciola hepatica* a *Dicrocoelium dendriticum*), nematód gastrointestinálneho traktu a pľúc.
2,5% -ná suspenzia určená na liečbu a prevenciu helmintóz oviec pri výskyte dospelých aj larválnych štádií motolíc (*Fasciola hepatica* a *Dicrocoelium dendriticum*), nematód gastrointestinálneho traktu a pľúc.
Pre perorálne použitie, najlepšie pomocou podávača.

FENBION 2,5 % plv. ad us. vet.

Širokospektrálne antihelmintikum s obsahom fenbendazolu.
Určené pre hovädzí dobytok, ošipané, ovce a kozy.
Liek účinkuje na dospelé i na vývojové štádiá obľých aj plochých červov gastrointestinálneho traktu a pľúc horeuvedených druhov hospodárskych zvierat.
Pre perorálne podanie zamiešať do dennej dávky krmiva pre príslušné zviera.
Po zamiešaní do krmiva je liek určený len k individuálnemu podaniu.
Nepodávať zvieratám v období gravidity a laktácie.

Biovetská 32
P. O. BOX 29/c
949 91 Nitra

Tel. č.: +421 37 651 2255
e-mail: mevak@mevak.sk

www.mevak.sk

MEVAK®

KVALITA OVERENÁ ČASOM

Bývalá významná osobnosť veterinárskej vedy na všetkých stupňoch riadenia sa v plnej telesnej i duševnej sviežosti dožíva krásneho životného jubilea 75 rokov.

Jubilant sa narodil 11. novembra 1934 v malebnom kúte Slovenského pomoravia v Kátove pri Skalici. Po splnení si školskej povinnosti ho ďalší osud zavial do poľnohospodárstva, čomu ho predurčilo už detstvo. S vyznamenaním absolvoval Poľnohospodársku technickú školu v Rakoviciach a upísal sa veterinárnej medicíne, najprv štúdiom na vtedajšej Veterinárnej fakulte VŠP v Košiciach, ktorú ukončil po jedenástich semes-

MVDr. Jozef HOJSÍK – 75 ročný

troch v roku 1959. 1. apríla v tom roku nastúpil na Odbor poľnohospodárstva ONV v Skalici do pozície obvodného veterinárneho lekára, aby neskôr, po územnej reorganizácii, bol poverený vedením veterinárnej organizácie v novovytvorenom senickom okrese. Tu s úspechom viedol veľký tím odborníkov pri plnení neľahkých zdravotných problémov na poľnohospodárskych podnikoch. Veľkú podporu práci terénnej veterinárnej služby poskytovala okresná veterinárna nemocnica a okresné veterinárne laboratórium. Ich práci vytváral jubilant zo svojej pozície okresného veterinárneho lekára a riaditeľa OVZ tie najlepšie podmienky, čo sa odzrkadlilo v tom, že presahovali aj rámec okresu. Toto obdobie považuje jubilant za najplodnejšie a najlepšie vo svojej odbornej kariére.

V roku 1974 jubilant nastúpil do funkcie krajského veterinárneho lekára Západoslovenského kraja, kde bolo v tom čase sústredené viac ako 2/3 poľnohospodárskej výroby v rámci Slovenska, čo sa odzrkadlilo i v nárokoch na živočíšnu výrobu. V tejto pozícii pôsobil do roku 1981 a od nasledujúceho roku 5 rokov pôsobil ako expert v Alžírsku, kde získal bohaté skúsenosti z oblasti subtropickej veterinárnej medicíny.

Po návrate z Alžírska nastúpil pracovať na epizootologický úsek na Štátnej veterinárnej správe a po odchode Dr. Zubaja do dôchodku tento úsek prevzal a viedol ho až do skončenia svojej bohatej, aktívnej a dlhoročnej odbornej veterinárnej činnosti. Nemožno opomenúť jeho pôsobenie v apidologickej činnosti a jeho pomoc odborná, organizátorská, ale i často krát ľudská pri riešení veľmi vážnych zdravotných problémov vo včelárstve a našlo svoje pozitívne uplatnenie ako vo veterinárnych, tak aj včelárskych kruhoch.

Po odchode do dôchodku nemohol zostať v nečinnosti. Stále je potrebný vo veterinárnej organizácii a pracuje ako informátor na RVPS Bratislava mesto a pocit potrebnosti a byť v centre diania mu dodávajú silu a sviežosť.

Všetci priatelia a známi, kolegovia a spolupracovníci sa tešíme, že náš jubilant v pohode a životnom entuziazme sa dožíva krásneho životného jubilea. Pripájame sa k veľkému okruhu gratulantov a spoločne jubilantovi prajeme pevné zdravie a nech ešte veľa rokov sa môže tešiť v kruhu svojich blízkych.

Veľa šťastia a zdravia.

J. Blecha

Bývalý a dlhoročný vysokoškolský pedagóg, vedecký pracovník, vedúci Katedry chirurgie a ortopédie VŠV v Košiciach, erudovaný chirurg a ortopéd sa dožil 25. augusta 2009 významného životného jubilea 80 rokov.

Doc. MVDr. Andrej Orság, CSc., sa narodil v Lovinobani. Gymnaziálne štúdiá začal vo Zvolene. Po oslobodení v roku 1945 pokračoval v štúdiu na Gymnázii v Lučenci, kde v roku 1949 maturoval. V tom istom roku odchádza študovať na vznikajúcu Vysokú školu veterinársku v Košiciach, ktorú v roku 1954 ukončil a stáva sa jedným z jej prvých 62 absolventov. Od začiatku školského roka 1954/55 začal pracovať na Katedre chirurgie a ortopédie ako asistent. Na uvedenej katedre ako vysokoškolský učiteľ nepretržite pracoval 40 rokov až do roku 1994, keď k 1. septembru odišiel do zaslúžilého dôchodku.

Už počas štúdia na katedre pracoval ako demonštrátor a neskôr ako vedecká pomocná sila. V pedagogickom procese pôsobil od začiatku pracovného pomeru, a to výučbou: Veterinárnej chirurgie a oftalmológie a Veterinárnej ortopédie a röntgenológie. Súčasne sa

Doc. MVDr. Andrej ORSÁG, CSc. – 80 ročný

aktívne zapájal do vedecko-výskumnej činnosti pri riešení fakultných, rezortných a štátnych výskumných úloh, ktoré katedra riešila.

V roku 1964 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu „Sledovanie klinického účinku celkovej Thiopentobarbitalovej a Pentobarbitalovej anestézy u hovädzieho dobytku, jej vplyvu na hladinu nátrie, kalcia v krvnom sére a na hladinu krvného cukru“. Habilitačnú prácu obhájil v roku 1972 pod názvom „Sledovanie klinického účinku injekčnej celkovej thiopentobarbitalovej a inhalačnej halotanovej anestézy u malých prežúvavcov a jej vplyv na niektoré biochemické a hematologické ukazovatele“. V roku 1973 bol menovaný docentom pre vedný odbor „Veterinárna chirurgia“ na VŠV v Košiciach. Doktorskú dizertačnú prácu predložil v roku 1986 a jej názov bol „Štúdium vplyvu veľkovýrobných technológií na výskyt ortopedických chorôb a ich prevencie v priemyselných podmienkach chovu hovädzieho dobytku“. Niekoľko rokov bol tajomníkom katedry a v roku 1982 je menovaný vedúcim Katedry chirurgie, ortopédie a röntgenológie VŠV.

Počas dlhoročného pôsobenia na katedre sa cielavedome venoval zabezpečovaniu výchovno-vzdelávacej činnosti. Od šk. r. 1972/73 okrem vedenia praktických cvičení je poverený prednášaním a skúšaním veterinárnych medikov z učebného predmetu Veterinárna ortopédia a röntgenológia, od šk. roku 1979/80 aj prednášaním a skúšaním z predmetu Veterinárna chirurgia a oftalmológia. Vo výučbe z obidvoch prednášaných predmetov docenjuje všetky dosiahnuté pozitívne výsledky predchádzajúcich pedagógov – prednáša-

teľov. Iniciatívne pokračuje nielen vo výučbe, ale i v každodennej klinickej praxi, pri práci so študentami, odovzdávaním vedomostí v diagnostike, prevencii a terapii pri klinických pacientoch v rôznych druhov zvierat. Modernizoval pedagogický proces.

Jeho prednášky, praktické cvičenia, ako aj konzultácie vzbudzovali u študentov záujem. Bol uznávaný vysokoškolský pedagóg. Bol náročný k študentom, k spolupracovníkom, ale aj k sebe. Mal svoje pedagogické majstrovstvo. Veľa sa spomína na jeho bezprostrednosť a originalnosť vzťahov k študentom. Celkom sa podieľal na tvorbe 11 titulov učebných textov. Medzi najdôležitejšie patrí: „Ortopédia a röntgenológia“ (Bratislava, Príroda 1978, 232 strán, skriptum), „Veterinárna chirurgia“ (Bratislava, Príroda 1985, 711 strán), „Veterinárna ortopédia a röntgenológia“ (Bratislava, Príroda, 1985, 243 strán). Za posledne uvedenú učebnicu bolo udelené ocenenie Slovenského literárneho fondu. Aktívne sa zúčastňoval na tvorbe učebných textov aj pre postgraduálne štúdium. V denom štúdiu bol iniciátorom prehĺbenia praktickej výučby veterinárnej chirurgie a ortopédie aj prostredníctvom klinických stáží.

Na Inštitúte vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach vykonával vedúceho Kabinetu chirurgie a ortopédie počas piatich rokov. Od roku 1972 pre veterinárnych lekárov prednášal v rámci postgraduálneho štúdia. Pozoruhodná bola aj vzostupná aktivita dosiahnutá pri výchove novej generácie podkúvačov, ako aj paznechtárov v rámci Slovenska.

U jubilanta 40 ročná pedagogická, vedecko-výskumná a organizátorská činnosť sa

vyznačovala húževnatou tvorivou prácou. Úspešnosť v pedagogickej práci sa prejavila aj zvýšeným záujmom študentov na vypracovávaní diplomových prác, na práci v študentských vedeckých krúžkoch a o prácu demonštrátorov a vedeckých pomocných síl na katedre. Je autorom i spoluautorom 156 experimentálnych a vedecko-odborných prác publikovaných v domácich a zahraničných odborných a vedeckých časopisoch. Na kongresoch, konferenciách a iných vedeckých podujatiach odprednášal 115 prednášok, referátov z chirurgicko-ortopedickej tématiky. Bol zodpovedným riešiteľom 6 štátnych vedecko-výskumných úloh, ktoré boli úspešne obhájené. V kandidátskej i v habilitačnej práci riešil možnosti použitia nových injekčných inhalačných celkových anestetík pri ich rôznych kombináciách u veľkých a malých prežúvavcov.

Vedecká orientácia doc. Orsága v rokoch 1973–1990 bola zameraná na ortopedickú problematiku chorôb pohybového ústrojenstva hovädzieho dobytku, oviec a ošipáných v podmienkach veľkovýrobných technológií v rámci Slovenska. V komplexnej prevencii chorôb paznechtov u dojníc dosiahol prioritné postavenie. Navrhoval postupy pri znižovaní morbidity na pohybovom ústrojenstve najmä u dojníc, a tým aj zlepšenie ich zdravia a vysokej úžitkovosti. Výstupy jeho vedeckého bádania dosiahli uznávanú diagnostickú, preventívnu a liečebnú realnosť. Rozsiahla bola jeho odborná činnosť v diagnostike dysplázie bedrových kĺbov u psov. Vykonával koordinátora tejto činnosti v rámci Slovenska od roku 1976.

Medzi slovenskými a českými veterinárskymi chirurgii, ale i v zahraničí je jubilant

známy ako organizátor vedeckých podujatí. Úspešne riadil prácu v subsekcii chirurgie, ortopédie a röntgenológie Spoločnosti slovenských veterinárnych lekárov pri zabezpečovaní jej celoštátnych zasadnutí.

Dosiahnuté výsledky práce doc. Orsága sú s úspechom využívané v širokej veterinárnej praxi. Nikdy nestratil s ňou kontakt. Známa je jeho odbornoporačenská a konzultačná činnosť pri riešení naliehavých chirurgicko-ortopedických problémov v živočíšnej veľkovýrobe. Pre poľnohospodárske podniky aj so spolupracovníkmi uskutočnil veľký počet expertíz s reálnymi opatreniami na ich riešenie. Aktívne pôsobil v celoštátnych i v slovenských vedeckých a odborných komisiách. Spolupráca s domácimi a zahraničnými pracoviskami bola obojstranne užitočná. V spolupráci s Biovetou n.p. boli dosiahnuté dva čl. patenty. Bol vyvinutý a do praxe uvedený flavonoidný prípravok Panteprol spray a.u.v. používaný v terapii rán u zvierat. Spolupráca so SAV – Fyzikálnym ústavom v Košiciach vyústila do vývoja kryochirurgického prístroja na deštrukciu tkanív vo veterinárnej medicíne pri chirurgických chorobách u zvierat.

Pozornosť venoval rozvoju vzťahu s Klinikou chirurgie VŠV v Brne. Vzájomná spolupráca bola príkladná, čo sa prejavilo aj pri tvorbe celoštátnych vysokoškolských učebníc. Vytváral podmienky pre rozvoj spolupráce aj medzi sesterskými katedrami na vysokých školách v zahraničí – Ľublín, Stará Zagora, Budapešť a Olštýn. Na takúto činnosť upozorňujú spoločné vedecké publikácie, odborné referáty a vzájomné stážové pobyty spolupracovníkov.

Za obdobie jeho vedenia katedry boli zo spolupracovníkov vymenovaní 3 docenti. V priebehu celého pôsobenia na katedre bol školiteľom 10 kandidátov vied (1 zo zahraničia), usmerňoval 36 diplomantov, 19 študentských vedeckých prác a 7 kolegov z praxe pri atestačných prácach v rámci Inštitútu vzdelávania veterinárnych lekárov. Oponoval rad dizertačných a habilitačných prác. Napísal 54 recenzií a odborných posudkov.

Za svoju dlhoročnú cieľavedomú prácu v pedagogickej, chirurgickej a vedeckej činnosti a v spoločenskej aktivite získal doc. MVDr. Andrej Orság, CSc. úctu, o čom svedčia viaceré vyznamenania a ocenenia.

U doc. MVDr. Andreja Orsága, CSc. pri realizácii pracovných úloh prevládala aktivita. Pristupoval k nim ako vysokoškolský učiteľ a človek s výbornými organizátorskými schopnosťami. Jeho pedagogická práca nebola vždy ľahká. Vždy však našiel v sebe dostatok síl splniť predsavzatia a vytýčené úlohy pre rozvoj pracoviska a vysokej školy. Rozsiahla a bohatá bola celá jeho doterajšia činnosť naplnená činnorodou prácou zameranou na výchovu veterinárnych lekárov. Doc. Orság je aktívny aj v súčasnom období. Podieľa sa na výchove kováčov a podkúvačov. Bol spolumagarantom projektov EÚ zameraných na vzdelávania paznechtárov. V rokoch 2000–2008 bolo realizovaných 10 kurzov so 64 účastníkmi.

Vyslovujeme mu za to úctu a uznanie.

Želáme jubilantovi do ďalších rokov jeho života dobré zdravie, radosť a pohodu v kruhu jeho najbližších.

Prof. MVD. Valent Ledecský, CSc.,
bývalý spolupracovník

Doc. MVDr. Ján JANTOŠOVIČ, PhD. – vzácne jubileum

V plnej miere pracovnej aktivity sa 12. novembra 2009 dožíva 80 rokov doc. MVDr. Ján Jantošovič, PhD., dlhoročný pracovník, tajomník katedry a v rokoch 1986–1989 a 1991–1994 vedúci Katedry vnútorných chorôb jednokopytníkov, malých zvierat, vtákov a farmakológie UVL v Košiciach.

Narodil sa v Soblahove pri Trenčíne. V Trenčíne aj ukončil gymnaziálne štúdium v roku 1949. Nastupuje štúdium na novo zakladajúcu sa Vysokú školu veterinársku v Košiciach. A tak sa stáva súčasťou založenia a tvorby histórie tejto školy, nakoľko patrila medzi prvých študentov a jej absolventov (1954). Po skončení veterinárskeho štúdia pracoval ako obvodný veterinárny lekár v okrese Prievidza. Na vysokú školu nastúpil pracovať v roku 1957 ako odborný asistent. V roku 1965 obhájil kandidátsku prácu na tému: *Štúdium niektorých ukazovateľov krvi u zdravej hydiny a pri niektorých chorobách z hľadiska diagnostiky*.

Jubilant od začiatku svojho pôsobenia na škole začal zanechávať za sebou hlboké stopy svojej činnosti ako pedagóg, vedecký a odborný pracovník a organizátor. Jeho priateľský vzťah k študentom, jasne formulované myšlienky, bohaté praktické skúsenosti, ktoré uplatňoval a rád odovzdával študentom vo

výučbe, vytvárali u nich dôveru k nemu ako pedagógovi. O tom svedčí aj široký záujem študentov o vypracovanie diplomových prác a študentských odborných prác pod jeho vedením. Svoje skúsenosti a odborné poznatky aplikoval aj pri vypracovaní učebníc, vysokoškolských skrípt a učebných textov z chorôb hydiny, mäsožravcov a koní.

Vo vedeckovýskumnej činnosti sa jubilant zameriaval na riešenie aktuálnych problémov najmä hydinárskej praxe. A tie boli s meniacimi sa metódami a technológiami chovu hydiny stále pestré. Na začiatku svojej vedeckej činnosti sa zaslúžil o rozpracovanie využitia hematologickej diagnostiky u hrabavej a vodnej hydiny, ako aj využitia RTG v diagnostike helmintóz. V ďalšom období riešil problematiku hemoragických diatéz u hydiny, toxicitu niektorých antioxidancií a antikokcidík u hydiny, mykotoxikózy u hydiny a zdravotné problémy v chovoch husí. Značný praktický význam majú najmä jeho práce, v ktorých objasňuje etiológiu a upresňuje diagnostiku, terapiu a prevenciu niektorých dôležitých ochorení u hydiny. Treba spomenúť najmä keratokonjunktivitídu u sliepok, osteomyelosklerózu u hydiny, cystóznou degeneráciu vajcovodov, venerické ochorenie gunárov, ruptúru šľachy *m. gastrocnemius*, encelofalomaláciu kurčiat, myopatiu u moriek, hydroptický syndróm u kurčiat, malabsorpčný syndróm u kurčiat, nekrotickú dermatitídu a iné. Niektoré z nich diagnostikoval a popísal ako prvý na Slovensku. Svoje pozorovania publikoval v 137 prácach.

Medzi československými hydinárskymi a veterinárskymi odbornými pracovníkmi sa

jubilant stal známy ako organizátor a zakladateľ tradície vedeckých podujatí – sympózií: O problematike chorôb a chovu hydiny. Tieto sa konali od roku 1971 až do roku 2001 pravidelne každé dva roky a stali sa obľúbené medzi vedeckými a terénnymi pracovníkmi zo Slovenska, Čiech i zahraničia pre dobrú organizáciu, vysokú odbornú úroveň a praktický prínos.

Doc. MVDr. Ján Jantošovič, PhD si získal dôveru, vážnosť a úctu aj v hydinárskej a veterinárskej praxi. S dôverou a nádejou sa na neho obracali pri riešení rôznych problémov v chovoch hydiny a koní od Vranova až po Cífer či Bratislavu.

Je ťažké vymenovať všetky jubilatove aktivity a zhodnotiť celú jeho činnosť. Ešte jednu stránku treba však mimoriadne vyzdvihnúť. A tou sú ľudské, povahové a pevné

charakterové vlastnosti. Jeho snahu o vytváranie pokojného pracovného prostredia, ako aj životnú múdrosť a zmysel pre spravodlivosť. S každým si vie pohovoriť, každého pochopiť a snaží sa poradiť a pomôcť. Životné cesty nebývajú vždy rovné a ľahké. Dôležité je, ako ich človek prekonáva. Doc. Jantošovič sa ich snaží prekonávať vždy čestne a zodpovedne. Tieto jeho životné zásady mu boli iste dané do vena už v jeho rodisku – v kraji pod trenčianskym hradom, ku ktorému sa vždy hrdlo hlási.

V dôchodkovom období sa doteraz plne a zodpovedne, jemu typickou zanietenosťou, venuje spracovaniu histórie veterinárnej medicíny v československej i v súčasnej slovenskej veterinárskej rodine. Jeho početné publikácie, ktorým zasvätil svoj pracovný elán, tvoria dôležité svedectvá pre naše i budúce gene-

rácie zverolekárstva i vysokého školstva v strednej Európe. Okrem iného spracoval bibliografie významných slovenských osobností vo svetovom dianí veterinárnej histórie (Dr. J. Marek, Dr. P. Adámi a ďalší), zaslúžilých pracovníkov tunajšej a brnenskej univerzity, vznik a históriu štátnej veterinárnej služby na Slovensku a podobne, čo trvalo obohacuje poznanie a hrdosť veterinárnej pospolitosti.

My, ktorí môžeme denne pozorovať jeho životný elán, sa zdá, akoby toto jubileum nebolo ani skutočné. Totiž roky nič neubrali na jeho životnej sile a sviežosti. Všetci bývalí spolupracovníci mu to spolu s pevným zdravím srdečne prajeme i do ďalších rokov.

Prof. MVDr. Marián Kozák PhD,

Doc. MVDr. Ján Šály PhD

a kolektív dlhoročných spolupracovníkov

JUBILANTI V 4. ŠTVRTROKU 2009

50 ročné jubileum

MVDr. Jakubík, R., 06.10., Púchov
MVDr. Šamajová, K., 06.10., Žilina
Ing. Seňko, I., 07.10., Košice
MVDr. Vajzer, A., 10.10., Nové zámky
MVDr. Albrecht, P., 18.10., Veľké Kapušany
MVDr. Jevtičová, I., 24.10., Komárno
Doc. MVDr. Novotný F., 28.10., Košice
MVDr. Beňačka, J., 29.10., Stará Ľubovňa
MVDr. Kollár, Š., 01.11., Levoča
Mgr. Csereiová, J., 10.11., Valaská Dubová 66
Ing. Mgr. Florichová, D., 10. 11., Hlohovec
MVDr. Svoboda, E., 19.11., Nitra
Bc. Mauzerová, J., 24.11., Trnava
MVDr. Hura, V., 03.12., Košice
MVDr. Pagáč, 11.12., Bratislava
Ing. Urbanová, J., 17.12., Trenčín
MVDr. Koscelník, V., 18.12., Nitra
MVDr. Bartošová, V., 21.12., Častkovce 349

60 ročné jubileum

MVDr. Bodnár, P., 18.10., Prešov
MVDr. Solčan, K., 20.10., Nové Zámky
MVDr. Koreňová, V., 03.11., Zvolen
MVDr. Bachleda, P., 06.11., Horná Mičiná
MVDr. Lašanda, V., 16.11., Košice
MVDr. Pavlásková, M., 06.12., Povoda
MVDr. Hornyák, L., 09.12., Dolné Semerovce 58
RNDr. Turčeková, E., CSc., 16.12., Košice
MVDr. Čellárová, E., PhD., 17.12., Košice
Prof. MVDr. Dianovský, J., 23.12., Košice
MVDr. Takáč, J., 24.12., Streda nad Bodrogom

70 ročné jubileum

MVDr. Riecki, E., 03.10., Nové Mesto n/Váhom
Prof. MVDr. Mareta, M., DrSc., 10.10., Košice
MVDr. Bielik, J., 30.10., Žilina
MVDr. Sedlický, P., 06.11., Veľké Bláňovo
MVDr. Prílbil, V., 06.11., Veľké Bláňovo 337
MVDr. Macenauer, Z., 20.11., Senica
MVDr. Blecha, J., 23.11., Bratislava

MVDr. Tall, J., 27.11., Prešov

MVDr. Bittara, J., 28.11., Návojevce

MVDr. Rosenbaumová, K., 10.12., Rimavská Sobota

MVDr. Horváth, F., 28.12., Demandice 315

75 ročné jubileum

MVDr. Tandelmayr, M., 03.11., Veľký Meder
MVDr. Hojsík, J., 11.11., Bratislava
Doc. MVDr. Jantošovičová, J., CSc., 26.11., Košice
MVDr. Lukšík, I., 23.12., Nová Bystrica
MVDr. Tarr, L., 23.12., Štúrovo

80 ročné jubileum

Prof. MUDr. Valent, M., DrSc., 03.10., Košice
MVDr. Pribula, P., 21.10., Raslavice 20
Doc. MVDr. Jantošovič, J., CSc., 12.11., Košice
MVDr. Kovalík, A., 20.11., Trebišov
Doc. MVDr., Ševčík, A., CSc., 25.11., Košice
MVDr. Franko, L., 09.12., Bardejov

85 ročné jubileum

MVDr. Kukla, J., 08.11., Hlohovec
MVDr. Keller, R., 07.12., Levoča

ODIŠIEL VZÁCNY ČLOVEK

Doc. MVDr. Alžbeta GDOVINOVÁ, CSc.: *11.1.1925 – †26.7.2009

Dňa 26. júla 2009 nás zasiahla náhla a nečakaná správa – srdce doc. MVDr. Alžbety Gdovinovej, CSc. dotĺklo vo veku 84 rokov. Krásny vek, ale či môže byť života dosť? Táto smutná správa ranila nielen najbližšiu rodinu a príbuzných, ranila nás všetkých, ktorí sme s ňou pracovali, žili každodenné chvíle na katedre, na univerzite.

Stojíme na balkóne obradnej siene košického krematória plní smútku, kde sa odohráva posledná rozlúčka s doc. Gdovinovou. Za rakovou vyzdobenou kvetmi stojí pevná kamenná doska, ktorá naznačuje prerušenie životnej cesty vzácného človeka. Za tónov hudby rakva klesá a stráca sa z nášho dohľadu, život človeka sa vracia tam odkiaľ prišiel, za hranicu nášho vnímania. Našťastie život mnohých ľudí nekončí odchodom, ich činy zostávajú v našich srdciach. V prípade doc. Gdovinovej to platí viac ako dvojnásobne.

Doc. MVDr. Alžbeta Gdovinová, CSc., rodená Bačinská, sa narodila 11.1.1925 v Bratislave. V roku 1959 ukončila štúdium s vyznamenaním na Fakulte veterinárskej v Košiciach. V tom istom roku nastúpila ako asistentka na Katedru infekčných chorôb a všeobecnej epizootológie vtedajšej Fakulty veterinárskej v Košiciach, dnes Univerzity veterinárskeho lekárstva. V roku 1972 obhájila kandidátsku dizertačnú prácu z problematiky klasického moru hydiny. Profesionálne rástla ďalej, v roku 1978 bola menovaná docentkou z vedného odboru epizootológia a zoohygiena.

Pre doc. Gdovinovú bolo samozrejmosťou popri všetkých jej pedagogických povinnostiach spojených so zabezpečovaním výučby infekčných chorôb a epizootológie, pracovať vo vedeckom laboratóriu, kde vždy presadzovala precíznosť vedeckej práce. Zaoberala sa problémom Newcastleovej choroby hydiny, klasického moru hydiny, infekčnej gastroenteritidy ošpaných, vezikulárnej stomatitidy, IBR. Okrem iných stážových pobytov, významným bol jej 6-mesačný študijný pobyt vo Veľkej Británii na prelome rokov 1972–73. A na podmienky, v ktorých žila, dosahovala aj primerane kvalitné výsledky. Publikovala množstvo vedeckých a odborných článkov, je spoluautorkou učebných textov a kapitol v edukačných monografiách. Za svoju prácu bola viackrát ocenená akademickými, rezortnými a štátnymi vyznamenaniami.

Vo funkcii vedúcej Katedry infektológie, biológie a tropických chorôb VŠV, ktorú zastávala v rokoch 1980–1987, cítila ako samozrejmu povinnosť starať sa o svoj pracovný kolektív. Dvere do jej kancelárie boli vždy otvorené pre každého, kto to potrebo-

val. Pre naše problémy, či už problémy odborných pracovníkov alebo pomocného personálu, ako aj problémy študentov, vždy nachádzala riešenie. Mnohým z nás pomohla niekedy z „neriešiteľnej“ situácie. Ľudskosť bola jej samozrejmovou vlastnosťou, bez štylizovania sa do umelej polohy. Zároveň od každého z nás pri svojej známej dôslednosti a poriadkumilovnosti vyžadovala plnenie si pracovných povinností. Nebolo to vždy ľahké, vznikali aj napäté situácie, ale kolektív sa posúval dopredu. Na vtedajšiu dobu sme získavali lukratívne výskumné úlohy a zavádzali sa nové metodické postupy, to všetko pri bežnom plnení pedagogických povinností.

Doc. Gdovinová bola univerzitnou učiteľkou, ktorá vo svojej práci mala najradšej študentov, ktorých učila s láskou. Bola na nich prísna, ale spravodlivá, čo s odstupom času mnohí ocenili aj pri osobných stretnutiach. Mala zmysel pre humor a úsmev si zachovala takmer do posledných chvíľ svojho života. Mala rada vážnu hudbu a operu, knihy, šport. Vo svojom okolí bola známa aj kulinárskym umením.

Okrem pracovných povinností sa venovala aj občianskym aktivitám. V rokoch 1981–1985 bola poslancom Národného výboru mesta Košice, kde sa, okrem iného, výrazne pričínala o zriadenie Mestského veterinárneho zariadenia v Košiciach. Aktívne pracovala v Československom červenom kríži od úrovne školy až po celoštátnu úroveň.

Život k nej nebol vždy žiľlivý. Popri úspechoch prežila aj veľkú osobnú tragédiu. V roku 1969 jej zomrel manžel, vtedajší vedúci Katedry vnútorných chorôb párnokopytníkov, do r. 1959 aj dekan Veterinárskej fakulty v Košiciach. Táto bezpochyby ťažká životná situácia ju nezlomila, zmysel pre povinnosť i životný optimizmus ju zocelili. Popri poctivej práci vysokoškolského učiteľa sa venovala aj výchove dcéry Zuzany, ktorá je dnes prodekanou pre zahraničné styky a prezentáciu fakulty v zahraničí, ako aj prednostkou Neurologickej kliniky na LF UPJŠ v Košiciach, všeobecne uznávanou odborníčkou v oblasti neurológie. A bola to práve dcéra Zuzana, ktorá sa o ňu mimoriadne oddane starala do posledných chvíľ života poznačených chorobou.

V septembri 2009 sa uskutočnila na Univerzite veterinárskeho lekárstva v Košiciach milá slávnosť – Zlatá promócia, na ktorej rektor odovzdal študentom, ktorí ukončili štúdium na našej vysokej škole pred 50 rokmi symbolický zlatý diplom. Osud nedoprial, paradoxne iba niekoľko týždňov pred týmto vzácnym výročím, aby túto milú udalosť zažila aj doc. MVDr. Alžbeta Gdovinová, CSc. Ale v našich srdciach sa iste nájde dostatok miesta na uchovanie spomienok na vzácného a hlboko ľudského človeka.

*prof. Ing. Štefan Vilček, DrSc.
za kolektív Ústavu epizootológie a preventívnej veterinárskej medicíny UVL v Košiciach*

